

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
18:14	18:27	18:35	18:24	18:17	18:33	18:27	18:36	18:35	18:17	כניסת שבת
19:31	19:29	19:31	19:31	19:30	19:32	19:31	19:30	19:32	19:30	יציאת שבת
20:07	20:09	20:10	20:07	20:10	20:08	20:09	20:09	20:08	20:10	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחי דרשו

דף היומי: בבא בתרא סג - סט | משנ"ב: מתחילת סימן ר"ח עד סעיף י' | מוסד: שם עולם פרק א' עד פרק ג' | קנין חכמה: 'ודע שאנחנו מחויבים' עד סוף שער הגאווה

יום המישי כ"ה אדר תשע"ז | פניני פרשת ויקהל - פקודי | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu
דרשו ד' ועוז

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

והנה הגיע מועד הלידה, סמוך לשעה 3 לפנות בוקר. רעייתי התלבשה מיד, והתלוותה אליה לנסיעה לתל השומר. מכיון שלא רצו לנסוע לבדן עם הנהג, הצטרפתי גם אני כשומר לנסיעה

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על החכמה ומידת החסד של רעייתו ע"ה

אז היה זה כינויה בפי כל בני הבית. משל נולדה להם דודה חדשה.
דיברה רק בהונגריה

כמעט מידי לילה התעוררה דודה חנה משנתה וביקשה לשתות תה. הרבנית היתה קמה, תוך זהירות מופלגת שלא להעיר את בעלה, ומגישה לה את כל הצטרכויותיה. לפעמים לא ישנה בגלל זה כל הלילה, אבל כמובן שלא סיפרה על כך לבעלה הרב. דודה חנה זו דיברה רק בהונגריה. למרות שרעייתו ע"ה לא שלטה בשפה זו, אבל לב היה לה, לב טהור. היא יצרה איתה קשרים מלב אל לב, והצליחה לשוחח איתה. כיון שהיתה אלמנה וערירית, תמיד היו מוצאים אותה כשהיא בוכה.

רעייתי חשבה כיצד ניתן לשמח אותה, ואמרה לה: "את יודעת מה, דודה חנה?! תרקמי פרוכת לספר תורה, וברקמה תציירי את הכינור של דוד המלך, שחיבר את התהילים, וכיון שכך - תהיי במחנה שלו, של דוד המלך".

הרעיון צלח מאוד, ומצא חן בעיניה של הקשישה. במשך כמעט שנה שלמה העסיקה דודה חנה את עצמה ב'פרויקט' זה... היא יצאה לחנויות, וקנתה כל מיני אמצעים לרקמה, כדי לעשות מעיל יפה לספר תורה.

דמעות גיל פרצו מעיניה

גם בחג הסוכות היא שהתה אצלנו, והתוכנית היתה שניקח אותה לבית הכנסת בשמחת תורה, וכשנוציא את אחד מספרי התורה נוכל להלביש את המעיל שלה, ולהראות לה. התוכנית לא צלחה. בימי חול המועד חלתה דודה חנה ולא יכלה ללכת לבית הכנסת, והרי אסור להביא ספר תורה אליה. או אז הגתה רעייתי ע"ה רעיון מוצלח ביותר, המוכיח אף הוא עד כמה השכילה אל דל. היא שאלה אותי האם מותר לקחת את אחד מספרי הנביאים המונח בבית הכנסת ולהבישו במעיל של הזקנה. הקלנו בעניין, ואכן הורדנו "נביא" מבית הכנסת, והרי היא לא יכלה להבחין שמדובר בנביא ולא בספר תורה. בנוסף, הבאנו כמה בחורים שירקדו עם הנביא, שהיה מלובש במעיל החדש שרקמה דודה חנה.

אין לתאר את דמעות הגיל שפרצו מעיניה בראותה כל זאת!

המשך בעמוד 14 <<<

"יָקַל אִשָּׁה חֲכָמָת לֵב" (שמות ל"ה, כ"ה)

גם בלי אימפריה של חסד, ועם כוחות גוף קטנטנים כשלה, גמלה הרבנית זילברשטיין ע"ה חסדים עם הבריות בכמות ובאיכות שאי אפשר לתאר. מי שאינו יודע את סיפורה של 'דודה חנה', אינו יודע חסד מהו, חסד אמיתי, חסד לשמו, שאין מאחריו מאומה אלא קיום רצון הבורא.

אישה אומללה היתה בחולון, ניצולת שואה, ושמה חנה. אימי הזוועה שעברו עליה בשואה לא נשכחו ממנה עד ליומה האחרון, והביאוה כל העת לדמיונות תעתועים. בעיצומו של יום שטוף שמש יכולה היתה לחשוב כאילו מישוהו רודף אחריה ומבקש להורגה.

ויהי היום, ואחד מתושבי חולון הציע לה לגשת אל הרבנית זילברשטיין בבני ברק. 'שם כבר יעזרו

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

לך ויספקו את כל דרישותייך", אמר לה. האישה סירבה לעשות כדבריו, אבל האיש העלה אותה על מונית ואמר לנהג שיסע לבית הרבנית, ויוריד אותה שם...

מה שקרה לאחר מכן, היה בבחינת מסכת רצופה של חסד אמיתי. הרבנית ע"ה קיבלה אותה כמובן בסבר פנים יפות, וחנה זו, בראותה כי טוב הוא, נשארה אצל הרבנית...

כבר בשעות הראשונות לבואה נאלצו בני הבית להתמודד עם הסייטים שהמשיכו לרדוף אותה, וכדי לשחרר את האישה מהלחצים האינמיים הגיפה הרבנית את כל התריסים והחלונות בבית. הרבנית אף עמדה על כך שיקראו לאישה בשם המכובד "דודה חנה", ומני

מיד בכניסתה הביתה פרצה צווחת בהלה מפיה. התינוקת הקטנה שנשארה בבית, שכבה בתוך קערת המים! בעוד דקות ספורות, היה כבר מאוחר מדי...

הרבנית בת שבע קנייבסקי ע"ה בסיפורים על ניסים גלויים בזכות הצדקה

”כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לָבָם אֹתָם” (שמות ל"ה, כ"ט)
צדקה תציל ממוות

”היא תהיה לגדול הדור”. ואכן ברכתו זו נתקיימה במלואה.
השעון שנתן את פירותיו בעולם הזה

אני תמיד אומרת שממצות צדקה אף פעם לא מפסידים.
תשמעו שני סיפורי יפה על הכנסת כלה.
בקהילה רחוקה בדרום אפריקה, חי הגאון רבי אהרן פפויפר
זצ"ל שפעל שם גדולות ונצורות והנהיג את בני קהילתו על
מי מנוחות. באחד הימים, הגיעה לביתו צעירה המתמוגגת
בבכייה. מבין יפחותיה היא מצליחה לספר כי היא כלה
יתומה העומדת לפני חופתה, זה עתה קיבלה תכשיטי זהב
מצד החתן. ועל פי המוסכמות, גם עליה להעניק לחתן
מתנה – שעון זהב, אולם אין לה מאומה, ואיך תיתן לו?
עולמה חרב עליה והיא באה לרב הקהילה, עומדת וגועה
בבכייה. ריחם עליה הרב פפויפר זצ"ל חיפש בכליו ומצא
שם את שעון הזהב היקר, שקיבל לנישואיו מכלתו הרבנית.
צחצח אותו היטב מעקבות הזמן שאחזו בו, ארז אותו
כראוי והעניק אותו בשמחה לכלה הבוכייה – כדי שתתן
אותו במתנה לחתנה. שמחה הכלה עד מאד וכשדמעות
בעיניה הלכה לדרכה בטוב לבב.

לפתע ננער הרב והרהר לעצמו, מה יאמר לרעייתו
הרבנית נוות ביתו – אם יום אחד היא תבקש לדעת לאן
נעלם השעון ואיננו, והלא גם היא קנתה שעון זה ברוב
רגש ובדמים מרובים! הלך אפוא לאחד מידידיו ולווה ממנו
סכום של אלפיים דולר. שם פעמינו אל המרכז המסחרי
בעיר ונכנס לאחת מחנויות התכשיטים הידועות. הוא בחר
שעון זהב הדומה לשעון שהיה לו ונעמד בקצה התור לפני
הקופה, בהמתנה לשלם בעבור השעון שבחר.

בעודו ניצב בצפייה שיגיע תורו, תהה הרב פפויפר לעצמו
כיצד ישלם את חובו הטרי מהיום המסתכם בהון רב של
אלפיים דולר טבין ותקילין. אך לרגע לא התחרט ושמח
עד מאד על המצוה הגדולה בה זכה.
פתאום, ברגע בו הגיע תורו לשלם בקופה, הוא שומע
ברמקול של החנות הכרזה האומרת, כי הנה זה עתה הגיע
לקופה, הלקוח ה"מליון" של רשת התכשיטים. לרגל זאת,
הוא יקבל את המוצר אותו הוא קנה – בחינם. הרב פפויפר
זצ"ל ניעור באותו רגע ממחשבותיו, הביט אנה ואנה וראה
כי הכרוז מכוון אליו – הוא הוא הקונה ה"מליון", את שעון
הזהב שבחר הוא יקבל בחינם.

תראו איך הרב פפויפר קיבל את פירות שכרו מן השמים.

(מתוך 'שלישי באשמורת')

כל מה שסיפרה לי הרבנית בת שבע קנייבסקי ע"ה)

ירושלים העתיקה של ימים עברו, עיר מגוריהם של סבי
הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצוק"ל וסבתי הצדקנית ע"ה,
יחד עם משפחתם הברוכה. תקופת צנע היתה זו והסתפקות
במועט, תקופה בה 'ברז' היתה מילה של עשירים, והמים
היו מחולקים במשורה בזמנים קבועים.

באחד הימים, מיהרה סבתי ע"ה אל המכולת, לרכוש בעבור
בני הבית מצרכים חיוניים. על המיטה בחדר הפשוט והצנוע,

נחה בתה התינוקת על
המיטה. לצד המיטה
היתה מונחת קערת מים
עמוקה, שיצרה כמין
גדר חוסמת למיטה,
וסבתי ע"ה יצאה את
הבית. בדרכה למכולת
פגשה היא הלך יהודי,
והוא ביקש ממנה מים
להרוות את נפשו. אמרה
לו: "רק אשוב לביתי
לאחר הקניה, ואביא

הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצוק"ל

לך לשתות מן המים שיש לי בביתי".

הפציר בה היהודי: "אנא, עכשיו אני צריך להרוות את
צמאוני. זה דחוף ואין לי סבלנות וכוח לחכות עוד כמה
דקות", כך שב והתחנן בפניה. כששמעה זאת סבתי ע"ה
נענתה להפצרותיו, וחזרה הביתה בטרם הלכה למכולת,
להביא לו מים מיד כאשר ביקש.

מיד בכניסתה הביתה פרצה צווחת בהלה מפיה. התינוקת
הקטנה שנשארה בבית, שכבה בתוך קערת המים! בעוד
דקות ספורות, היה כבר מאוחר מדי... סבתי ע"ה הוציאה את
תיכף ומיד את התינוקת מהמים, ואצה רצה להביא את
כוס המים לאותו יהודי. היא פנתה אנה ואנה, אולם ההלך
נעלם כלא היה, דמותו לא נראתה מלא האופק.

שליח נאמן ממרום היה הוא, בכדי להציל את בתה,
ומשמילא את שליחותו – נעלם לו...

התינוקת – היתה אימי הצדקנית ע"ה.

זכות המצוה, לגמול חסד עם יהודי, היא שהצילה את
חיי התינוקת, שלימים גדלה והיתה לאשת חבר לאבי,
מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב (שליט"א) זצ"ל, ואני
זכיתי שתהיה אימי יולדתי. כשסיפרו סיפור זה לגאון רבי
צבי פסח פרנק זצ"ל, התבטא על אימי ע"ה במילים אלה:

בעלי השמחה לא שעו לאזהרותיו של גדול הדור, והתזמורת המשיכה לנגן בעוז. שפתותיו של הרמ"א החלו מלחשות דבר מה, ולפתע זעה האדמה ומקום החתונה החל לשקוע! שנים רבות לאחר מכן היו מגיעים אנשים לחזות בשקע הפלאי הזה

מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א על מעשים ועובדות מגדולי ישראל

מעשה נורא המעיד על עומק שקיעותו בתורה התרחש בסוף ימיו: כידוע בתו של הגאון רבי עקיבא איגר נישאה לחתם סופר אחרי פטירת אשתו הראשונה. אולם לא לזמן רב ארכה השמחה, וגם היא נפטרה בדמי ימיה. כדי לא לצער את אביה, שכבר היה זקן וחלוש, הוחלט שלא לספר לו על פטירתה.

והנה, לאחר שהחתם סופר כבר נישא בשלישית, היה רבי עקיבא איגר אמור להתארח אצלו שבת אחת. אשתו החדשה רצתה לצאת מהבית, כדי שרבי עקיבא איגר לא יראה אישה אחרת בבית חתנו ויבין את אשר קרה, אך החתם סופר הרגיע אותה ואמר: "אל דאגה, הוא לא ישים לב..." וכך הוה. האשה הגישה את המנות לשולחן ורבי עקיבא איגר לא הבחין כלל שהיא איננה בתו!

לקראת פטירתו היה רבי עקיבא איגר משותק לגמרי, ועל פי דרך הטבע לא יכול היה להניע את שפתיו. אולם הוא התאמץ מאד וקרא פסוק ראשון של קריאת שמע, לעיניהם המשתאות של הרופאים. נראה כי לצדיק כמוהו נעשה נס מיוחד שנתנו לו כוחות עליונים לצורך כך.

רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל - הפוניבז'ער רב

באחד משיעורי התורה בביתו, שאלו את רבינו מה סוד ההצלחה של הרב מפוניבז' והשיב: "הרב מפוניבז' הצליח כל כך, מחמת שמסר את כולו לתורה. היו ימים שלאחר שהתרוצץ בחו"ל כל שעות היום למען הישיבה, ישן בלילה בתחנת רכבת. היום יודעים בעולם על 'קיומו של עולם הישיבות', אבל פעם היו הגבירים מגושמים יותר. היו לו ייסורים קשים ובזיונות, היה גם מי שנתן לו פעם חצי דולר... פעם התבטא הרב מפוניבז' באזני:

'כל השנה אני שנורר, רק בירחי כלה אני ראש ישיבה...'

וסיפר לי הרב שלמה לורינץ, שבעצמו ראה את הרב מפוניבז' יוצא ללא פרוטה מחדרו של גביר שמאן לקבל אנשים נוספים לצדקה. אולם כשפגש הרב בחוץ את הרב שלמה לורינץ ועמו מרן רבי אהרן קוטלר, הוא נכנס שנית אל הגביר להשתדל בעדם לכל הפחות: 'איך אינך מקבל אותם?!' ובסופו של דבר הגביר קבלם. וכיצד הצליח לדבר אל ליבו של אותו עשיר? כי הרי הרב שלמה לורינץ היה חבר כנסת, ואת זה עשירים מבינים..."

החפץ חיים - הכהן הגדול מאחיו

שלושים ושש פעם

פעם אמר החפץ חיים שהוא היה רוצה ללמוד קבלה, אך מוטלת עליו החובה לעסוק בזיכוי הרבים בהוצאת ספרי ה"משנה ברורה". פעם שאלו הרב מבריסק כיצד הכריע בספרו ה"משנה ברורה" במחלוקות הלכתיות בין ראשונים. השיב לו החפץ חיים: "אני לומד כל דבר שלושים ושש פעם..." מששמע הרב מבריסק כך, נחה דעתו. "אמנם", העיר רבינו בספרו סיפור זה, "ממה נפשך - אם אי-אפשר להכריע בין הראשונים, מה יועילו שלושים ושש פעם?"

המשך בעמוד 5 <<<

"יִצְמֵלָא אֲתוּ רֵיחַ אֱלֹקִים בְּחֻמְהָ בְּתַבְנֵיהָ" (שמות ל"ה, ל"א)

לעתים קרובות רבינו מדבר בשבחם של גדולי התורה ששתל הקב"ה בכל דור, ומספר מהידוע לו על גדלותם ומעלותיהם. בקטעים הבאים יובאו מעט מדבריו אלו:

הרמ"א

סיפר רבינו: יום שישי אחד נערכה בעירו של הרמ"א חתונה של פורקי עול. משראה הרמ"א כי זמן כניסת השבת מתקרב והללו ממשיכים בחגיגתם, שלח להתרות בהם כי אם לא יפסיקו את נגינת התזמורת רע ומר יהיה גורלם.

בעלי השמחה לא שעו לאזהרותיו של גדול הדור, והתזמורת המשיכה לנגן בעוז. שפתותיו של הרמ"א החלו מלחשות דבר

מה, ולפתע זעה האדמה ומקום החתונה החל לשקוע!

עוד שנים רבות לאחר מכן היו מגיעים אנשים לחזות בשקע הפלאי באדמה.

המהרש"א

הבעל שם טוב אמר שכל הספרים עד דורו של המהרש"א - והמהרש"א בכללם - נכתבו ברוח הקודש. ואלו הספרים שנכתבו בדורות המאוחרים יותר - יש מהם שנכתבו ברוח הקודש ויש שלא.

הפצצה נעמדה באוויר

פעם נפלה פצצה לתוך בית המדרש שבו ישב המהרש"א ולמד. בעוד הפצצה עושה דרכה לכיוון הקרקע החווה המהרש"א בידו לכיוונה, והפצצה נעמדה באוויר! לפרסומי ניסא לקחו את אותה פצצה ועשו ממנה כיוור לבית המדרש.

"אלו אנשים שהיו מלאכים!" אומר רבינו, "בכלל לא בני אדם!"

הגאון רבי עקיבא איגר - גדלותו של צדיק

סיפר רבינו: "בכל עיר שאליה היה הגאון רבי עקיבא איגר מגיע, היו יוצאים לקראתו כל בני העיר מגדולם ועד קטנם. רבי גדליה רבינוביץ זצ"ל היה מספר שסבתא שלו זכרה כל ימיה כיצד בהיותה בת שש שנים יצאו כל בני עיר מגוריה לקראת הגרעק"א שהגיע לעירם. והנה, עם כל זה הוא נשאר עניו גדול מאד, משום שסבר שכל הכבוד הזה אינו מגיע לו באמת. רק יש לדעת אם הצליח שלא להנות מהכבוד כלל".

פעם אחת הגישו לרבי עקיבא איגר מאכל כלשהו, והוא קירב את הכפית לפיו אך לא טעם מן התבשיל ונשאר כך זמן ארוך. לפתע התברר שהיתה שאלה על כשרות המאכל, ומשמים שמרו על פיו הקדוש.

מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

אמרתי לרבי אליהו לופיאן: "בפוניבז' למדתי עם אחי רבי גרשון בחברותא, ואחרי שנתיים ברמת השרון אני רואה שאני מפגר אחרי בהרבה. הוא לומד ואני מפסיד הרבה זמן". שאלתי את רבי אליהו, 'מה עושים?' גם את הרב מבריסק שאלתי. אמרתי לו שאני מרגיש שיש לי ירידה גדולה...

הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל בראיון מרתק על כהונתו כרבה של רמת השרון, על ברכות וישועות • לרגל יום השלושים להסתלקותו

למה?
כי הרב הקודם ידע לשחוט. ככה רוצה ה'ועד'. ככה הם 'הרוויחו' שני תפקידים במשכורת אחת. גם רב וגם שוחט... האבא לא ידע לשחוט, אבל ידע היטב לבדוק סכינים. הוא היה מומחה לסכינים. אז אבא אמר שאין ברירה והתחיל ללמוד לשחוט. אז מכיון שאבא למד לשחוט והיה שוחט ומכיון שהוא כבר גר במקום, הכריעו ב'ועד' שהם רוצים את אבא. המושבה רמת השרון מנתה אז שש מאות נפש בלבד. מי שהיה אז בן עשר כשהתמנה אביו היה בן עשרים וקצת כשנפטר אביו, זמונה תחתיו. אנו מבקשים לשמוע על כך ונענים:

כשאבא נפטר היה מתאים שיהיה במקומו אחד הבנים או אחד החתנים. הכי מתאים היה רבי ראובן יוסף גרשונוביץ [זצ"ל, לימים ראש ישיבה בנתיבות, קדוש עליון ומגדולי הדור], החתן של אבא, שהוא יותר מבוגר ממני ומאחי. הוא לא רצה. היה לו אז תפקיד של ר"מ בישיבה של רבי ראובן כץ [לומז'ה] בפתח תקווה. רבי גרשון גם לא רצה. גם אשתו לא רצתה לעבור מבני ברק לרמת השרון. הוא כבר היה ר"מ בישיבת פוניבז' ואשתו היתה מורה בבני ברק. אני מבין אותם. למה שירצו לעזוב הכל ולעבור לרמת השרון? אני הייתי אז בחור צעיר שבדיוק התארס, והיה טבעי שמאחד כמוני מותר לדרוש שיעבור לרמת השרון...

אני לא מצטער שנהייתי רב ברמת השרון. אני לא מצטער שככה נהיה. אני כן מצטער שאחרי שנהייתי רב, לא ניצלתי כל כך טוב את השאיפה ללמוד כמו שצריך. הרב אדלשטיין רואה את פניי המשתאות ובעיקר את פני נכדו הרב ויסקי, וממהר לגלות:

אני לא אומר את זה כעת בפעם הראשונה. אמרתי את זה כבר אז לרבי אליהו לופיאן. אמרתי לו כך: "בפוניבז' למדתי עם אחי רבי גרשון בד בבד. למדנו בחברותא. ואחרי שנתיים ברמת השרון אני רואה שאני מפגר אחרי בהרבה. הוא לומד ואני מפסיד הרבה זמן". שאלתי את רבי אליהו, "מה עושים?" גם את הרב מבריסק שאלתי. אמרתי לו שאני מרגיש שיש לי ירידה גדולה. לא ככה צריך ללמוד. סיפרתי לרב מבריסק על הטרדות שנגרמות לי כרב עיר. יש את ה'בעלי בתים' שסמוכים על שולחני, וצריך לפתוח שיעורי תורה, ולענות לאנשים. ובאותה תקופה גם אנשי ה'פעילים' [שפעלו להציל את ילדי העולים] לחצו עלי שאצא אתם לקיבוצים ותל אביב ולירושלים. ומה יהיה עם הלימוד? התלבטתי אם להמשיך ברבנות. ומה השיב הרב מבריסק?

שלא. הוא פסק: "תישאר רב". אמרתי לו: "אני יכול להתפטר. המשך בעמוד הבא <<<

הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל

איך הגיעה משפחת אדלשטיין, האבא שהיה מרא דאתרא בשומיאץ שברוסיה, לרמת השרון?
אבא בא לארץ ישראל. פליט. הסוכנות לא עזרה ולא סידרה אותו בעבודה. הוא היה בלי פרנסה וחיפש מקום איפה לגור. היה נע ונד. רבי יהודה אלינסון, תלמיד של אבא שהוא גם בן-דוד שלי, התגורר כבר ברמת השרון והוא שדיבר עמו. אבא חיפש דירה להתגורר בה עם אמא וילדיו, והבן-דוד היה בעל פרדס ברמת השרון, והכיר את היישוב, והציע לאבא לבוא לגור פה, כי פה אפשר למצוא דירה שהיתה פעם לול תרנגולים בחצי מחיר... הכי זול...

בתל אביב הדירות היו ביוקר. לכן עברנו לגור ברמת השרון. עניין של קורת גג במחיר שאפשר לעמוד בו. זו היתה דירה שהיתה לוהטת בקיץ, והחום היה בלתי נסבל. הגג היה הפוך לתנור חימום והיינו מזיעים כל הזמן.

אנו מדלגים על שנים רבות, ומגיעים הישר להכתרת איש שיחנו כרב העיר. "כשאבא נפטר נכנסתם לתפקיד הרב במקומו?" מיהרנו מיד לשאול.

רגע. קודם נספר איך האבא נהיה הרב של רמת השרון... אז כמו שאמרנו, שכרנו בעזרת הבן-דוד דירה ברמת השרון ואחרי כמה חודשים שהתגוררנו ביישוב, הרב של רמת השרון, הרב אוורבוך, חלה ונפטר. הוא היה ליטאי, תלמיד ישיבת 'סלבודקה'. לא סלבודקה של רבי ברוך בער, אלא סלבודקה. הוא היה ערירי. בלי ילדים. לפני שנפטר הוא כבר החליט להתפטר ולעבור לגור בירושלים, אבל בגלל שחלה הוא לא הספיק להעביר את החפצים, ולמעשה בסוף עבר כבר להר-הזיתים. יש היום ברמת השרון רחוב על שמו.

כשהוא נפטר היו כמה מועמדים שהתלבטו לגביהם מי יישב על כיסא הרבנות של רמת השרון. אחד מהם היה רבי ישראל אזרחי, האבא של רבי ברוך-מרדכי (ראש ישיבת 'עטרת ישראל'). עוד אחד היה רבי דוד סלומון, האבא של רבי ברוך שמעון זצ"ל, (ראש ישיבת 'נחלת דוד' ורבה של פתח תקוה). ה'ועד' (ועד המושבה), הגוף הקובע בתקופת קום המדינה, לפני שהוקמו עיריות וראשי עיר) היה צריך להחליט את מי לקחת, והיה תנאי שהרב צריך לדעת לשחוט.

אשתי מורה, יש לה משכורת. אני אכנס לכולל. הכי טוב". והוא ענה: "אסור לך לעשות ככה. אתה התחייבת בכתובה 'מזונות' לאשתך.. המשכורת שלה לא מספיקה, היא כבר התרגלה למשכורת של רב, אז גם על פי הלכה אסור לך להתפטר". הרב אדלשטיין צוחק: "בגלל חיוב מזונות לאישה.. בגלל 'פרנוסה' שלא אתפטר..."

אמרתי לרב מבריסק: "אשתי מוכנה להסתפק במועט". והוא אמר: "אם אתה כבר מפרנס את אשתך במשכורת, אז אסור לך להתפטר". על כל פנים זו היתה הכרעה.

את רבי אליהו לא שאל שאלת רב אם להתפטר, רק השיח את מרת נפשו: "את רבי אלה שאלתי מה עושים, לא שייך היה לשאול אותו אם להתפטר מהתפקיד, כי הרב מבריסק הרי כבר פסק לי שאסור לי. עם רבי אלה דברתי שבע שנים אחרי זה. אמרתי לו על הצער שיש לי. והוא ענה: "אתה חייב לקבוע לך כל יום ללמוד ספרי מוסר". לכן התחלתי אז לנסוע לשמוע שיחות מרב חצקל [רבי יחזקאל לוינשטיין] בפוניבז'. אבל לצערי כמו כל דבר טוב, מתחילים בהתלהבות ואחר כך מפסיקים.

אני מצביע על התמונה של הרב דסלר על הקיר. "הייתם קשורים גם עם הרב דסלר?" אני שואל

בוודאי. כשהייתי בחור בפוניבז' הוא היה הרבי שלי. הוא היה המשגיח בשיבה אחרי רבי אבא [גרוסברד] הייתי אז תלמיד בשיבה. הוא היה אהוב על רבני הישיבה, ואני מתעניין לדעת אם זה בגלל היותו 'אדלשטיין' או בגלל היותו 'עקב', או שמא כי היה נער יתום. מסתבר שלא זה ולא זה. בדיוק כפי שהיום כל אחד נכבש מהארץ פניו, כך היה אז אהבו אותי הבחורים, כי היתה לי סבלנות לכל אחד. כשבחור היה ניגש אלי הייתי עונה לו.

כנראה שזה היה לא הכי מצוי. כמו שהיום יש 'דיסטאנס' בין הבחורים המבוגרים לצעירים.

והרבנים לא חיבבו אתכם?

הרב אדלשטיין: "כי אני אהבתי אותם. הייתי בולע בצמא את דבריהם. כשהיו אומרים דברי תורה הייתי פותח את הלב שלי לשמוע מה הם אומרים"

אני שואל על תקופת הקמת הישיבה ברמת השרון.

"ישיבה קטנה", מבקש הרב אדלשטיין לדייק. הוא היה הראש ישיבה. כן. הוא אומר.

האם היא הוקמה במצות הרב מפוניבז'?

כן. הוא גזר עלי שתהיה ישיבה ברמת השרון. זה היה באחת הפעמים ששב מאמריקה, וקרא לי וביקש שאקים לאלתר ישיבה בעיר.

כמי שהיה מקורב למרן החזון איש אני מבקש לדעת איך היו נכנסים לביתו. כלום, הדלת היתה פתוחה לכל דכפין? לא היו גבאים ושומרי סף? אין נכד שהודף את הצובאים על הבית. דופקים ונכנסים. הפקר?

רבי אדלשטיין מהנהן בראשו. "בדיוק כך".
אז הוא היה מסכן...

"הוא באמת היה מסכן... אחותו, אשתו של ה'סטייפלער', היתה שומרת ומנסה להגן על כוחו. שתי המשפחות היו מתגוררות בשעתו באותו בנין, בזמן ששניהם התגוררו בגבעת רוקח [ליד הישיבות 'סלבודקא' 'ובית מתתיהו' כיום] הרבנית קנייבסקי, אחותו של החזון איש, הנהיגה משטר חזק. כמו של עשרים חיילים. בתקופתה קשה היה יותר להיכנס".

אני מבקש להבין משהו שתמיד הציק לי. הרבנים הרי מתפללים על ערימות של מאות פתקים. איך זה יתכן? מה יקרה אם שני שותפים יכתבו כל אחד פתק וכל אחד יכתוב שהוא תורם כדי שיהיה בעל המפעל מה יקרה אם אדם יכתוב שהוא מבקש עשירות ואשתו גם היא תורמת והיא דווקא מבקשת שיהיו עניים..

רבי יעקב: "מבקשים ממני להתפלל על התורמים ועל בקשותיהם. כשמתפללים על חולה או נזקק אחר צריך להגיד את האל"ף ב"ת של קפיטל קי"ט לפי האותיות של החולה. ואני לא מסוגל לומר את כל האותיות של כל שמות התורמים, אבל אני גם לא רוצה לבגוד בבקשות. אז אני קורא את כל פרק קי"ט ומבקש מהמלאכים שיצרפו מכל אל"ף ב"ת את כל השמות של התורמים ליקופת העיר' או לתפילה ב'עמוקה' למעוכבי שידוכים, או לחולים. ואני מתפלל שהמלאכים יצרפו את הבקשות והאותיות ויעשה מה שהקב"ה חושב לטוב לתורם, ואם יש בקשות סותרות, אז הקב"ה הוא שיחליט מה טוב להם: אם להיות עשירים זה טוב להם, שיהיו עשירים. ואם טוב שיהיו עניים, שיהיו עניים".

הוא ממעיט מערכו: "בדרך כלל אלה שבאים לבקש ברכות משתדלים לצרף איזה זכות של המבקש. אני תולה את הישועה תמיד בזכות הזו שהמבקש לקח על עצמו. בשיפור בעבודת ה' שקיבל על עצמו. כשאדם מקבל עליו קבלה והוא מתמיד בה, זה גורם לו לזכות שבגללה שערי שמים נפתחים לו".

רבי יעקב עצמו תמיד מורה למבקשים ברכה לקבל 'קבלה', ו'לפחות' לומר כמה פרקי תהילים ולהדליק נר לעילוי נשמת גדול כלשהו. **אני שואל אם נכון שהרב שלח אנשים להתפלל על קברו של מי שמכונה 'הסנדלר' ונודע כבעל מופתים וישועות**

הרב מאשר זאת. הוא מאשר כי הכירו.

אני שואל אם קיבל ממנו כוחות

והרב אדלשטיין משיב: "לא ביקשתי ממנו כוחות".

בכלל, שנדע: "כשמתפללים על ציונו של אדם גדול לא מבקשים ממנו שיושיע, אלא כיון שמזכירים את שמו, וכיוון שהוא 'מאן דאמר', אז מבקשים שהוא ימליץ טוב בעולם האמת על המבקש" (מתוך ראיון ליתד נאמן באנגלית צבי יעקבזון בקהילה - אדר תשע"ז)

עיקר הבכיה על החורבן

שנה אחת התפלל החפץ חיים יחד עם חתנו רבי מנדל זקס מאותו מחזור. הוא הדריכו ואמר לו: "דע לך כי עיקר הבכיה בתפילה צריכה להיות בעת אמירת הקטעים המבקשים על בנין בית המקדש".

מי האיש החפץ חיים

כשהגיע החפץ חיים לגיל שמונים, אמר שעכשיו הוא נעשה רגוע. מדוע? מכיון שעד עתה חשש שאם ימות צעיר, עלול להיגרם מכך חילול ה' - הלא כל ימיו הרבה לכתוב על שמירת הלשון, שנאמר בה: "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב", וכיצד לא הועילו לו הדברים?

עתה, משהגיע לגיל גבורות, סר ממנו חשש זה ועל כך שמח. **מה אענה לו לרבינו תם?**

רבינו הזכיר את העובדה שהחפץ חיים בסוף ימיו התחיל להניח גם תפילין דרבינו תם. "אם רבינו תם ישאל אותי בשמים מדוע לא הנחתי תפילין כדעתו", נמק החפץ חיים, "מה אענה לו?" שאלו את רבינו: "ומדוע אחרים לא חששו לכך?"

הגיב רבינו: "אחרים לא חשבו שיוכלו לדבר עם רבינו תם...". (מתוך 'רבי אהרן לייב' - עובדות, פנינים והנהגות מרבינו מרן ראש הישיבה)

הלכנו יחד מבית לבית ובקשנו לחם עבור הפועלים. את כל הלחמים שאספנו שמנו בשקים כדי למסור אותם לפועלים במחנה. זכורני שמצאנו אשה עם ילדים קטנים, היא הראתה לנו חתיכת לחם אחת ואמרה: "יותר אין לי בבית". את חתיכת הלחם פרסה לשתיים, חתיכה אחת זרקה לתוך השק שבידינו

רבי אליה לופיאן על קורות חייו ונדבת הלב

מעשה כזה ממחיש להפליא את נדבת הלב!

מעשה נבין את הכתוב: "כבד את ד' מהונך". במה נכבד את ד'? בטוב-לבך, בעדינותך ובהרגשים הדקים שלך. ואיך? כשתפריש מהונך.

אמת, נכון הדבר, אם יש לך הון רב - נדבה מועטת אין בה כדי להעיד על טוב הלב. אבל "אל תקרי מהונך - אלא מגרונוך!" היינו, אפילו בעת שמצבך קשה ומזונותיך מועטים ואתה חוסך הפרוסה מגרונוך ונותן לאחריך, או אז עדות היא לטוב הלב שלך.

ספל המים המלא

מדי בוקר בבוקרו, משעשו התלמידים דרכם לתפילה בבית המדרש, הראשון שבבני החבורה שנזקק לרחיצת ידיו מצא ספל מים מלא, מוכן לנטילה, ניצב בכיור. מי ברז פשוטים גדשו את הספל, אך מהולים בהרבה רגשות חסד והטבה עם הזולת.

מים טהורים!

ספל המים המלא היווה עדות נוספת חותכת, למורשת החסד שטיפח והשריש רבינו בשיבת "כנסת חזקיהו", שהטביעה את חותמה לשנים ארוכות. לכשתימצי לומר מעשה קלמאי נוסף שחצה ימים ונהרות והגיע מליטא עד למושבת הברון בזכרון יעקב.

לכאורה, מעשה חסד פשוט, אך כמה חינוך טמון בו! נטלת ידיך? - עתה עשה חסד עם הבא אחריך. קדם את הבא אחריך בספל מים מלא שאך זה עתה טיהרת

בו את ידיך.

ועתה צא וראה: הרי את הטירחת הכרוכה במילוי הספל לא תחסוך מחברך, שכן גם הוא יזדקק למלא ספל לבא אחריך. לא לחסוך טירחה פיזית פשוטת משקל ביקש רבינו מן הזולת. לדבר הרבה יותר נעלה נתכוון: חשוב על הזולת, לא על עצמך. אתה לא הוצרכת לדאוג לעצמך בעת שנטלת ידיך. באת אל המוכן. וחברך - כמוך: אף הוא לא ידאג לעצמו.

שרשרת של חסד! כמה אומנות בדבר!

להפוך ספל מים לשיעור מוסר חי, לאוצר של מחשבה על הזולת, לתמונת מצב ששווה יותר מאלף מילים - רק ענק מוסר בדמותו של רבינו, יכול.

(מתוך 'ר' אליה' - קורות חייו ופועליו

של הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצוק"ל)

"יכל אשר נדבה רוחו" (שמות ל"ה, כ"א)

בימי מלחמת העולם הראשונה, כך סיפר רבינו, הייתי אדם צעיר לימים. הגרמנים שלטו על עיירתנו קעלם - ארבע שנים. נושא המזון והכלכלה נוהל על-ידי הגרמנים בסדרים שהוכתבו על ידם, כמו כרטיסי מזון וכדומה. עם תלמידי הישיבה נמנו פליטים ממקומות אחרים שאסור היה להם להימצא בישיבה.

כיון שכך, גם מזון לא קיבלו. בלא רשיון, נסעתי מעיר לעיר

- ממשיך רבינו ומספר - כדי להשיג מזון עבורם. בין השאר הגעתי לניישטאט. היה שם רב זקן, תלמיד-חכם מכובד. הגרמנים הביאו לניישטאט כאלף פועלים מהעיר ליבאו, על-מנת לבנות בה מסילת ברזל. פועלים אלו נכלאו מאחורי סורג וברית. כשעברנו שם שמענום צועקים בקול: "אחים, רחמו עלינו, כי לא נותנים לנו שום מזון ואנו מתים ברעב".

כיון שכך, הלכה משלחת אנשים נכבדה אל שר הכלכלה שבעיר, והתלוננה כיצד מעסיקים פועלים ולא נותנים להם מזונות?! הצטדק

שר הכלכלה וטען שאיננו אשם בעניין, שכן הודיעו לו מליבאו שישלחו רק חמש מאות פועלים, ועבורם אכן הוכן מזון דיו, אך לבסוף שלחו מנין כפול של חיילים - "ומנין אמציא מזונות לחמש מאות הנותרים?!"

והוסיף בקרירות, שהכל מתנהל אצלם במשטר וסדר ואין לו שום עצה להושיעם ואפשר שימותו ברעב.

בעקבות פרשה זו - מוסיף ומספר רבינו - פרשתי מהעניין שלשמו באתי, והלכתי יחד עם חתנו של הרב מבית לבית ובקשנו לחם עבור הפועלים. את כל הלחמים שאספנו מתושבי העיר שמנו בשקים כדי למסור אותם לפועלים שבמחנה. זכורני שנכנסנו לאחד הבתים ומצאנו שם אשה עם ילדים קטנים, היא הראתה לנו חתיכת לחם אחת ואמרה: "יותר אין לי בבית". את חתיכת הלחם פרסה לשתיים, חתיכה אחת זרקה לתוך השק שבידינו.

שיעורים מידע עדכונים 24

077-2613337 עכשיו בקו השיעורים של דרשו

התוצאה היתה שפא"י לא עברה את אחוז החסימה ונעלמה מהמפה הפוליטית. בקרב בני התורה שררה תחושה של שמחה גדולה, אולם כשנכנסו לבשר זאת למרן, היתה תגובתו: "אסור לשמוח במפלתם של אחרים!"

הרב שלמה לורינץ ז"ל מספר על הליכותיו ואצילותו של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

והוא הוצרך להמתין לכל היותר רבע שעה, כפי שאכן היה רצונו. **בנפול אויבך אל תשמה**

בבחירות לכנסת שהתקיימו בשנת תש"מ, החליטה מועצת גדולי התורה, כי אגודת ישראל תופיע ברשימה נפרדת מתנועת פא"י. כידוע, ניהלו החזון איש והרב מברסק, ובעקבותיהם מרן והקהילות יעקב, מאבק קשה נגד תנועה זו, אשר מרדה במועצת גדולי התורה בראשות מרן הגרא"מ מלצר, והצטרפה לממשלתו של בן גוריון, כאשר בכך היא מאשרת את חוק השרות הלאומי, אשר מועצת גדוה"ת הוציאה עליו איסור חמור.

בין רשימת אגו"י לבין רשימת פא"י התקיים מאבק קשה. מרן יחד עם מרן בעל הקהילות יעקב, השקיע את כל כוחו ומרצו להצלחתה של רשימת אגו"י, ואף ציין במפורש שהמטרה היא להביא להפלתה של רשימת פא"י. התוצאה היתה שפא"י לא עברה את אחוז החסימה וכך נעלמה מפלגה זו מהמפה הפוליטית.

בקרב בני התורה שררה תחושה של שמחה גדולה על שהשיגו את המטרה והתקיים "רצון יראיו יעשה". אולם כשנכנסו לבשר זאת למרן, היתה תגובתו: "אסור לשמוח במפלתם של אחרים, יש כאן יהודים שיש להם עגמת נפש ואסור לנו להגיב בשמחה ולהשחית את המידות". ראו עד היכן הדברים מגיעים. הרי מרן רצה בזה, הוא ביקש לגרום לביטולה של התנועה הסוררת, והשקיע במלחמה זו את כל כוחותיו. אך לשמוח כשמישהו אחר מצטער – זה משחית את המידות!

וכך היה מרן אומר בשם הרב מפוניבז: "חז"ל אמרו במסכת ברכות (כח:), ששמואל הקטן תיקן את ברכת המינים. מדוע נבחר שמואל הקטן, ולא תנא אחר? התשובה לכך היא, כי במסכת אבות שנינו: "שמואל הקטן אומר, בנפול אויבך אל תשמה ובכשלו אל יגל לבך, פן יראה ד' ורע בעיניו והשיב מעליו אפוי". אותו שמואל הקטן, אשר פסוק זה היה שגור בפיו, ודאי לא היה "נאה דורש" בלבד, אלא היה מקיים אותו בשלמות.

מי הוא הראוי להלחם נגד המינים? – רק אותו אדם, שכל כוונותיו לשם שמים ואין בו שמץ של אהבת הניצוח. לכן, שמואל הקטן היה הראוי לתקן את ברכת המינים.

מערכות רבות ניהל מרן נגד המהרסים והמחריבים מבית ומחוץ. בקרב בעלי השקפה שטחית אף יצא לו שם של 'איש מלחמה' השש אלי קרב. אולם מי שהכיר את מרן, יודע כי מבט זה הוא מסולף ושטחי. תמיד אמר: "לוותר, לוותר ורק לוותר". ועוד משפט היה שגור על לשונו: "עדיף להיות המנוצח, ולא המנצח".

גם בדברו על השואה היה אומר: "אשרינו שאנחנו הנרצחים, ולא הרוצחים!"... כמה רע להיות רוצח, מנצח. מוטב להיות מנוצח. להיות מן הנרצחים זה עניין של השגחה, אך לרצוח – זו השחתת המידות. (מתוך 'במחיצתם')

הרב שלמה לורינץ על מרן הגרא"מ שך

"יִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים בְּחַכְמָה בְּתַבְנֵה" (שמות ל"ה, ל"א)

מידת הדרך ארץ – מה שמכונה באידיש "מענטשליכקייט" ('אנושיות') – שהיתה טבועה בטבעו של מרן, מעוררת השתאות. מרן היה מחבב מאד את השיחות שנסבו על גדולי תורה, ופעמים רבות סיפר לי סיפורים נפלאים על גדולתם. באחת השיחות הללו אמר לי מרן, כי גדול בתורה מוכרח להיות בעל מידות טובות. טענתי כנגדו שאינני מבין את דבריו. אני מבין, שגדול בתורה צריך 'ראש חזק', שכל מעמיק, להיות בעל הבנה, מתמיד, בעל זכרון, הוא גם צריך להיות חכם, כל זה הכרחי כדי להיות גדול בתורה, אך מידות טובות – אמנם הן דבר יפה ומועיל, אך כיצד קשורות הן לגדלות בתורה?

מרן השיב: "אני חלש מאד, זכרוני לא עובד כעת. אבל אם אני אומר, תוכל לסמוך עלי שיש לי מקור לכך, אדרבא, אם יש לך דעה אחרת, תזכיר לי אחד מגדולי התורה שאינו בעל מידות..." הרהרתי מספר דקות, אך הוא הפסיקני: "חבל לך לחשוב, אתה לא תמצא. הדבר לא יתכן. מי שאינו בעל מידות – לא יגיע לעולם להיות גדול בתורה".

לימים מצאתי מפורש כדבריו, בביאור רבנו

יונה על המשנה באבות (ג, י"ד): "אם אין דרך ארץ אין תורה" – "שצריך תחילה לתקן את עצמו במידות, ובזה תשכון התורה עליו, שאיננה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מידות טובות".

להתייצב לפני הזמן

מרן נזהר מאד לבל יגרום לטירחא דציבורא. כאשר התכבד בסנדקאות או בסידור קידושין, דאג לכך שלא יחכו לו אף לא דקה אחת, והקפיד להגיע בזמן המיועד, לפני כולם. ומכל שכן שדייק בזמנים לשיעורים ולשיחות בישיבה.

כפי שכבר כתבתי, היה מרן משתתף באופן קבוע בישיבות הנהלת החינוך העצמאי, וכן בישיבות 'ועד הישיבות'. הוא הקפיד להגיע לישיבות אלה רבע שעה לפני המועד שצויין בהזמנות, על אף שהישיבות התחילו תמיד זמן רב לאחר השעה היעודה, והיה עליו להמתין שעה ארוכה, בנוסף לאותה רבע שעה שהקדים לבוא. הפצרתי רבות במרן שלא יקדים כל כך, אך הוא נשאר בשלו: מידת דרך ארץ מחייבת אותו להגיע לפני הזמן הנקוב. הוא ביאר לי, כי למד זאת מהקב"ה, שהקדים ובא למתן תורה לפני עם ישראל. בסופו של דבר, העלה מישהו רעיון שפתר את הבעיה: הוחלט להזמין אותו מלכתחילה לשעה אחת אחרי הזמן שנקתב בהזמנה, ואם הישיבה נקבעה ל- 4:30, הזמינו אותו ל- 5:30. מרן הגיע לישיבה ב- 5:15, כדרכו להקדים רבע שעה קודם הזמן הנקוב,

הרב שלמה לורינץ ז"ל

כדי להשריש בנו אהבת תורה, היה לוקח אותנו לפנות בוקר לבית המדרש של גור, כדי שיהא לנו מושג באחדות ודיבוק חברים, היה לוקח אותנו לבית המדרש של בויאן, כדי להרגיש נעימות בתפילה, לקח אותנו להתפלל אצל האדמו"ר מספינקא

רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א רב שכונת עזרת תורה בירושלים, על החינוך והדוגמא האישית

כדי שיהא לנו מושג באחדות ודיבוק חברים, היה לוקח אותנו לבית המדרש של בויאן בסעודה שלישית, להראות לנו איך חיים בצוותא.

כדי להרגיש נעימות בתפילה, לקח אותנו להתפלל אצל האדמו"ר מספינקא בשכונת אחווה בגאולה, לטעום טעם מתיקות בתפילה, שכידוע היה בעל תפילה ונעים זמירות ישראל. כשהיה הולך אתנו בשבת לשיבת קמניץ, היה מראה לנו, "ראו זה בקי נפלא בש"ס, זה מתמיד עצום, זה מתפלל בדבקות..." הכל כדי להשריש בנו באופן מוחשי איך נראים בני תורה ויראי שמים.

בערב יום הכיפורים היה לוקח אותנו לביתו של מרן הרב מבריסק זצוק"ל, להראות לנו את הפחד של יום הדין שהיה למרן, זכורני שפניו האדימו כאש ממש, והיה אומר לנו, "תראו איך הרב מפחד מיום הדין, ואתם מפחדים...? אם הרב מפחד, הרי אתם ודאי צריכים לפחד..."

כדי להשריש בנו לב והרגשה בתפילה, היה שולח אותנו למקהלה של רבי יעקב רוטמאן זצ"ל, שהיה בעל תפילה בזכרון משה, והיה בעל רגש עצום, ותפילתו היתה בכל לבו ממש, והיה מלמד כמה ילדים קטעים מימים נוראים, כמו ונתנה תוקף ועוד, והיה שולח אותנו שנחזור עוד ועוד, "תראו איך צריך להתפלל עם לב".

ביקש ברכה מהרבי מקוצק

פלוני בא לפני הרבי מקוצק ובקש ברכה שבניו יעסקו בתורה, השיבו הרבי: "ראשית עליך בעצמך לעסוק בתורה כדי שבניך ילכו בדרכך, אולם אם תסתפק בברכה שבניך יעסקו בתורה הרי בניך יעשו כמותך, ואף הם במקום ללמוד יבואו לבקש ברכה".

הרה"צ רבי אליהו לופיאן מגדיר מהו חינוך

מעשה היה בזמן שהיינו ילדים קטנים, והתפללנו עם אבא זצ"ל, לאחר התפילה שוחח אבא עם רבי אליהו, והשיחה התמשכה, והיות ולא היתה לנו תעסוקה שיחקנו באבנים על הרצפה, אבא העיר לנו שהיום הוא שבת ואבנים הם מוקצה... עזבנו את האבנים, ואח"כ כשאבא לא ראה, שוב התחלנו לשחק עם האבנים... העיר לנו שוב אבא שהיום שבת... כך היה מספר פעמים.

לפתע שמענו איך שרבי אליהו אומר לאבא: "זה חינוך... הרי הם קטנים ואינם מבינים כלל מהו מוקצה, דבר אחד הם לומדים מהמוסר שלך, כשאבא לא רואה - לא שומעים בקולו... חינוך אמיתי הוא רק על דבר שהילד יכול להבין, ועל דברים שאינם מבין, החינוך הוא כשרואה את דוגמת אביו והתנהגותו, זה משריש בלבם חינוך אמיתי ויסודי, הכלל הוא דוגמא אישית".

(מתוך 'מידות והנהגות טובות')

"בְּחֻמָּה בְּתַבְנִיחַ וּבְדַעַת" (שמות ל"ה, ל"א)

תרנגול שדבוק עפר בכנפיו, לא תכהו במקל להסיר העפר, אלא תגרום לה לפרוס כנפיה ואז תקפוץ ויפול הלכלוך, כך במסר חינוכי, לא המקל יביא תועלת, אלא ההשפעה שיעוף ממקומו ויקפוץ למקום הנכון.

דוגמא אישית

הסבא מקעלם אמר שעיקר החינוך הוא "דוגמא אישית!" וביאר בזה מה שנאמר בקריאת שמע "ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך", ולכאורה הרי מדובר כאן על הבנים, והיה צריך לומר "בשבתם בביתם

רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א

ובלכתם בדרך", אלא שכאן נרמז שאם אתה רוצה שהבן ילמד תורה צריך אתה עצמך לדבר בדברי תורה בשבתך בביתך ובלכתך בדרך, ואז ממילא הבן ילמד ממך.

כל חינוכו של אבי זצ"ל בבית היה על ידי המחשה. כדי להשריש בנו אהבת תורה, היה לוקח אותנו לפנות בוקר לבית המדרש של גור, והראה איך אנשים לומדים תורה לפני תפילה, והסביר על מעלת בעל בית ישראל זצ"ל שהשריש הנהגה זו, והסביר לנו כי ה"בית ישראל" אהב את התורה ולומדיה והחדיר בחסידיו אהבה זו. גם זאת תיקן, לימוד תורה בכל זמן פנוי. השטיבלאך מלאים בלומדי תורה בשעות הבוקר המוקדמות קודם תפילת שחרית.

כאשר הכל עדיין זך ושקט, כשעדיין לא קם הכרך לחיי היום יום, כבר ממלאים את בתי המדרש בלימוד תורה. כי כך תבע הרבי, תורה... תורה... תורה... התורה היא הבסיס הרוחני לכל לב יהודי. הוא תבע לימוד תורה בקדושה ובטהרה. בלב פנוי מהבלי העוה"ז. ולימוד התורה הוא הבסיס המרכזי בחיי הצאן שהנהיג הרבי.

כדי שיהיה לנו מושג מהו גדול בתורה, היה לוקח אותנו לביתם של גדולי עולם, ובפרט להתפלל בבית מרן הגרי"ז הלוי.

מדוע הסכים בעל ה'ישמח ישראל' מאלכסנדר, להכנס לשותפות בניהול חנות המכולת של אחד מבני עירו?

הרב בנימין גולד

"וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קִדְשׁ שַׁבָּת שְׁפֹתוֹן לָהּ" (שמות ל"ה, ב')
השבת היא מקור הברכה! ניתן לראות בחוש שמי ששומר על השבת, יזכה לשפע של ברכה ופרנסה, ובודאי שלא יפסיד מכך. החפץ חיים היה אומר שאדם העובד בשבת בשביל פרנסתו רח"ל, וחושב שעל ידי כך ירוויח, דומה הוא לאותו שוטה שמדמה ברוב טפשותו, כי אם יוסיף ברז נוסף למיחם, יוכל על ידי כך להוציא עוד מים, ולא מעלה על דעתו, שהברז הנוסף לא זו בלבד שאינו מוסיף לו מים, אלא אף גורם שיכלו המים מן המיחם מהר יותר. ויש לדעת שלא רק שהעובדים לפרנסתם בשבת לא מרוויחים אלא אף יפסידו מה שיש להם, וכמו שאמרו חז"ל (גיטין לח, ב) 'בעבור ג' דברים יורדים בעלי בתים מנכסיהם, ואחד מהם שמסיירים שדותיהן ומסתכלים בהם בשבת לידע צרכיהם'.

ומתוך כך עולה הקושיה: מדוע א"כ רואים אנו מחללי שבת בפרהסיא שעסקיהם מצליחים, ועושרם רב מאד? גם שאלה זו הקשה החפץ חיים בספרו (שם עולם פ"ו), ותירץ, שכאשר נתבונן היטב, נראה כי בסופו של דבר, תבא קללה בנכסיהם, ולא יראו שום ברכה בכל עושרם הרב, ויכלה ליבם. ומוסיף החפץ

חיים שאף אם תראה כי נשארו בעושרם כל ימי חייהם, אל תתפלא על כך, כי גם על זה יבא אתם האלוקים בחשבון, וכפי שסיפר במשל:

...

אחד מסריסי המלך מרד במלכו, ויצא דינו להושיבו לפי כבודו, אך למנוע ממנו כל מאכל עד שיגווע ברעב. המלך בקש שיפרסמו את גזר הדין בכל המדינה, שביום פלוני יושיבו את הנידון בהיכל כדי שיבואו רבים ויראו את עונשו, למען ישמעו ויראו ולא יזידון לעשות כן.

ביום המדובר הושיבו את הנאשם בהיכל, והרכיבו חלונות סביבו כדי שכל אדם יוכל לראות את גודל עונשו כיצד הוא מתענה ברעב. ביום הראשון לשבתו בהיכל, לא היה ניכר צערו כלל כיון שעדיין לא היה רעב, אבל ביום השני והשלישי, כאשר גבר עליו הרעב מאד ראו האנשים דרך החלונות כיצד הוא מתענה ומצטער ומתפתל בייסורים, ביום החמישי ראו כיצד האיש המוכה בכאב מחמת הרעב התחיל לנשוך את עור בשרו כדי להחיות את נפשו.

בין הבאים באותו יום היה איש אחד שלא שמע על כל המאורע המחריד הזה ושאל את הנאספים סביב ההיכל מה הרעש הזה? אמרו לו שבהיכל זה יושב אחד מסריסי המלך שמרד במלך וענשו אותו למות ברעב, וזהו היום החמישי שלא

טעם מאומה והוא מתייסר בייסורים קשים, אמר האיש הניחו גם לי לראות את האיש, ניגש האיש וראה את האסיר, וחזר ושאל את הנאספים: "האם לזה תקראו רעב? הרי רואה אני כיצד הוא לועס בשר", אמרו לו הנאספים: "אוי ואבוי לאותה אכילת בשר, בשרו בנפשו הוא אוכל מגודל עינוי הרעב!!!" כן הדבר ממש בענייננו, אמר החפץ חיים, כשה' נותן השפעה לכלל ישראל לכלכלם ולפרנסם זה הוא נותן רק מן הפירות, אבל הקרן של המצוות אינה נפגמת כלל שהיא שמורה לעוה"ב, משום כך אמרה המשנה "אלו דברים שאדם אוכל פיורתיהם בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב", אמנם הרשעים שסרו מדרכי ה' לגמרי, ממילא הם מסולקים מעוה"ב, אם יש להם איזו זכות במצוה, משלם להם הקב"ה גם את הקרן וגם את הפירות בעוה"ז, וע"י כך ממילא יהיו אבודים מן העוה"ב לגמרי, כמו שאמר הכתוב "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו", הקב"ה משלם לרשעים שכרם בעוה"ז כדי להאבידם לעתיד לבוא, שכן כזה לאמיתו של דבר אינו שכר אלא עונש מוחלט, כמו במשל הנזכר שאכל את בשרו מעליו.

בספר מקור הברכה (הובא באוצרות התורה), מסופר על האדמו"ר מאלכסנדר בעל ה"ישמח ישראל", שהיה מקבל קהל במשך שעות רבות. המונים נהרו אליו מכל רחבי המדינה, והוא היה מאזין לבעיותיהם משתתף בצערם ומברך אותם בחכמתו הגדולה, אף ידע להשיא עצה לכל דורש ולהנחותו בדרך בה ילך.

יום אחד נכנס אליו אדם והתלונן בפניו שיש לו חנות ואין לו פרנסה ממנה, הפדיון מועט ובקושי הוא מספיק לכסות את ההוצאות. הבין הרבי מתוך דבריו שהוא פותח את חנותו גם בשבת, ואמר לו: "יש לי עצה בשבילך! אם תסכים לקחת אותי כשותף בחנותך בלי שאשקיע בה סכום כלשהו, בחלק של חמשה עשר אחוזים ממנה, אני מבטיח לך שתהיה לך פרנסה בשפע!"

הסכים האיש ברצון להצעת הרבי, ומיד ישבו שניהם וכתבו שטר שותפות כדן. אחר כך אמר בעל ה"ישמח ישראל" לאותו אדם, כיון שעתה שביעית מן העסק היא שלי, הרי אני בוחר לעצמי את יום השבת, שהרווח של יום זה - יהיה שייך לי, ושל ששת ימי החול - יהיה שלך.

סגרו הדבר ביניהם ואז אמר הרבי: "כיון שיום השבת הוא שלי, אני מצוה עליך שתסגור את החנות ביום השבת!" עתה ירד האיש לסוף דעתו של הרבי, וסגר את חנותו ביום השבת. מאז שרתה הברכה במעשי דידי והוא הצליח במסחרו.

בעידן הטכנולוגי של ימינו, שאלפי לזויינים עוקבים אחר כל תזוזה בכל מקום בעולם, כיצד לא נמצא נהר הסמבטיון? להיכן הוא נעלם?

נהר הסמבטיון – קסמו ומסתוריו, היכן הוא נמצא בעולמנו רווי הלזויינים? והיכן הם עשרת השבטים האבודים?
מקורות מרתקים ודעת גדולי הדור בנושא

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

"שַׁבַּת שְׁפָתוֹן לָהּ" (שמות ל"ה, ב')

בעיר ליסבון שבפורטוגל התגורר כושי, שבאמתחתו היה בקבוק זכוכית עם מים מנהר הסמבטיון. בכל השבוע סערו המים שבתוך בקבוק הזכוכית, ועם כניסת השבת, נרגעו המים וחדלו מסערתם. רבי מנשה בן ישראל, מגאוני אותה התקופה ורבה של האנוסים שבספרד, פורטוגל והמהגרים הולנד, מספר בשם רבי מרדכי יפה זצ"ל, בעל ה"לבושים", על "אדם אחד שהיה לו כלי זכוכית מלא מהחול בנהר סמבטיון, ובכל ששת ימי השבוע היה החול סוער בזכוכית, ובשבת היה נח". ועוד העיד ששמע מ"השר רבי מאיר" שראה בעיניו כושי עם כלי זכוכית וחול נהר הסמבטיון ליד מסגד ישמעאלי, וכשראהו השופט גער בו ואמר לו: "עשית שלא כהוגן! זהו חיזוק ליום השבת של היהודים!..."

מהו נהר הסמבטיון?

במדרש תנחומא מסופר על טורנוסרופוס הרשע, שפגש את רבי עקיבא ותהה בפניו מהי מיוחדותו של יום השבת. רבי עקיבא הסביר לו באריכות, כפי המסופר במדרש.

שאל הרשע: "אם כן, מדוע הקב"ה עושה מלאכה בשבת, מעלה עננים, מוריד גשם, מזריח חמה ולבנה, כבכל ימות החול?!" השיב לו רבי עקיבא, שהמן במדבר לא ירד בשבת, כפי שקראנו בפרשת השבוע שעבר, והציע לו לנסות ולהעלות באוב את אביו שמת בשבת. ואכן, טורנוסרופוס הצליח להעלות את אביו באוב בכל ימות השבוע, אך בשבת לא עלה אביו באוב. אביו אף הסביר לו ש"מי שאינו משמר שבת כתקנה, בא לכאן ומשמרו בעל כורחו". ועוד אמר לו רבי עקיבא: "נהר סמבטיון מעיד שבכל הימים הוא מושך אבנים בחול, ובשבת נח". ופירש ה"עץ יוסף": "הוא נהר של אבנים וחול שמושך אבנים בימי החול, ובשבת - נח, וקוראים לו "סמבטיון", מפני שביתו בשבת, שהשבת בלשון ערבי הוא "סבטי" ונהוג בלשונם להוסיף בתוארים "יון", ומקור דבריו מצוי כבר בדברי הרמב"ן על התורה (בפרשת וזאת הברכה), לדברי המהרש"א בסנהדרין (סה, ב), נהר הסמבטיון נח בשבת כבר מששת ימי בראשית ולא מדובר בתופעה שהחלה בתקופות מאוחרות יותר.

עשרת השבטים ונהר סמבטיון

כולנו מכירים את הסיפור המפורסם על רבי מאיר ש"ץ, שחיבר את ה"אקדמות", אותם שרים וקוראים בניגון ערב לאחר תפילת שחרית ולפני קריאת התורה בחג השבועות.

הסיפור מספר על יהודי מעשרת השבטים, שהגיע לאשכנז מעבר לנהר הסמבטיון. היהודי סיפר על עלילות וגזירות קשות שגזר עליהם המלך במקום מגוריהם, לאחר שכומר אנטישמי נלחם בהם בכח קסמיו וכישופיו והוא מבקש שישלחו לו לעזרה יהודי ת"ח שיבוא להביס את הכומר הרשע. מאחר שההליכה לכיוון מקום מגוריהם של עשרת השבטים עוברת דרך נהר הסמבטיון השוצף וקוצף בכל ימות השבוע, מלבד בשבתות, הותר לשליח שנשלח מאשכנז לעבור את הנהר בשבת, למרות האיסור לשחות בנהר בשבת, מפני פיקוח נפשם של יהודי עשרת השבטים.

אך דא עקא, אסור היה לו לחזור בחזרה דרך הנהר למשפחתו

שבאשכנז, כיוון שחזרתו כבר אינה דוחה שבת. נערך גורל בין כמה יהודים נבחרים, מי יהיה זה אשר ילך להציל את קהילת היהודים שמעבר לנהר הסמבטיון, ובגורל עלה שמו של רבי מאיר ש"ץ, שנפרד מבני משפחתו לעולמים, והיגר למקומם העלום של עשרת השבטים, חוצה בדרכו את נהר הסמבטיון. לפני לכתו כתב את סדר ה"אקדמות" ועד היום נוהגים בקהילות אשכנז לקרואו, בדחילו וברחימו, בבוקרו של חג השבועות.

במדרש רבה (בראשית פרשה ע"ג) כתוב במפורש, שעשרת השבטים האבודים אכן גלו "לפנים מן נהר סמבטיון", ובמדרש רבה (במדבר פרשה ט"ז) מסופר על עשרת השבטים ש"הם נתונים לפנים מן סמבטיון ושלפנים מן הרי החושך".

אלדד הדני, טען שהגיע מעבר לנהר הסמבטיון בשנת ד' אלפים תרמ"ג, והוזכר בחלק מספרי הראשונים, נחשב לסוג של "משיח שקר". אלדד הדני, כפי שמסופר ב"אוצר המדרשים" (איזנשטין), הגיע לקירואן, וסיפר ליהודי העיר המופתעים כי הינו אחד מבני שבט דן, המתגוררים יחד עם בני שבט נפתלי, גד ואשר, ב"חווילה הקדומה אשר שם הזהב". לדבריו, יש להם שופט יהודי בשם עבדון, והם דנים בארבע מיתות בית דין, ויושבים באוהלים ונוסעים וחונים ממקום למקום ונלחמים בחירוף נפש בשבעת מלכי כוש הרודפים אותם.

לדברי אנשי קירואן, אלדד הדני דיבר רק בלשון הקודש והשיב להם על כל דברי ההלכה ששאלוהו, ש"כך למדנו מפי יהושע מפי משה מפי הגבורה". אנשי קירואן הפנו את דברי ההלכה שהציע בפניהם אלדד הדני בפני רבי צמח גאון.

בהמשך מכתבם מספרים לרבי צמח גאון את הסיפור המופלא הבא: "ועוד סיפר לנו אלדד הדני, שכשחרב בית המקדש עלו ישראל לבבל, עמדו הכשדים על בני משה. אמרו להם: "שירו לנו משיר ציון". עמדו בני משה וגעו בבכי לפני הקב"ה וכתתו אצבעותיהם בשיניהם, ובא הענן ונשאם עם אהליהם וצאנם ובקרום והוליכם לחווילה, והורידם שם בלילה. ועוד אמר לנו שסיפרו לנו אבותינו ואבותינו מאבותיהם, ששמעו באותו הלילה רעש גדול ובבוקר ראו חיל גדול וכבד, והסב להם את הנהר שגולל אבנים וחול במקום שלא היה שם נהר מעולם, והנהר הוא עדיין גולל אבנים וחול בלי מים, ברעש גדול ובקול גדול, שאלמלא היה פוגע בהר של ברזל- היה מנפצו, והנהר גולל כל ששת ימי השבוע אבנים וחול בלי שום טיפת מים ובשבת נח, ובשעה שיעריב יום השישי בין השמשות תרד עליו ענן, ואין אדם יכול לגשת אליו עד מוצאי שבת, והוא ששמו סמבטיון, ויש מקומות באותו הנהר שאין לו רוח, כי אם 60 אמה, והם עומדים בצד הנהר משם ואנו עומדים מכאן ומדברים ומשוחחים אלו עם אלו, והם אסורים ושבויים מפני שהנהר מקיף עליהם, ולא אנו יכולים להיכנס אצלם ולא הם יכולים לצאת משם..."

רבי צמח גאון השיב להם כך: "ומה שאמר שבני משה אצלם ונהר סמבטיון מקיף עליהם- אמת, אמר, שכך אומרים חז"ל במדרש, שהגלה נבוכדנצר לוויים בני משה שישים ריבוא, וכיוון שהגיעו לנהרות בבל, הם וכינוריהם, אירע להם כמו שסיפר לכם ר' אלדד..."

המשך בעמוד הבא <<<

מקורות נוספים בדברי חז"ל, למציאתם של בני משה רבנו מעבר לנהר הסמבטיון, הם דברי התנא יונתן בן עוזיאל (שמות לד, י), הכותב (בתרגום ללשון הקודש) "ממשה יוציא הקב"ה צדיקים ובזמן הגלות יוליכם לנהר הסמבטיון". גם במדרש איכה למדנו על עשרת השבטים, שגלו לנהר סמבטיון, וכך נמצא במספר מקומות נוספים במדרשים.

בשנת תרנ"ט הגיע לירושלים יהודי שהציג עצמו בשם יוסף בן יעקב, וטען שהוא מבניו של משה רבינו. גדולי ירושלים נפגשו עמו והתרשמו ממנו ומדבריו.

בפגישות איתו השתתפו רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, רבי חיים יהודה לייב אוירבך ועוד רבנים. גדולי ירושלים, ביניהם חברי בית הדין של הגאון הישיש רבי שמואל סלנט זצוק"ל, חתמו על מכתב ששוגר אל "בני משה", כדי "למצוא דרך מבוא לאחינו בני אמונתנו עשרת השבטים, ואת מעבר הנהר סמבטיון ובני משה החונים לפניו מן הנהר".

הרבנים מביעים במכתבם ציפיה כי גילוי מקום מגוריהם של עשרת השבטים יביא לגאולה השלמה, והם מציינים במכתב את דברי הגאון מוילנא, שכתב: "בני משה החונים לפנינו מנהר הסמבטיון המה צדיקים ופרושים גדולים והם המושיעים שיעלו בהר ציון". על המכתב הוחתם לא פחות מאשר המרא דאתרא, הגאון בן המאה, רבי שמואל סלנט זצוק"ל, אליו הצטרפו מחליפו בתפקיד, מרן הגרי"ח זוננפלד זצ"ל וה"לב העברי", הגאון רבי

עקיבא יוסף שלזינגר זצוק"ל. המכתב לא זכה לתשובתם של עשרת השבטים ובני משה, כיוון שאותו אורח עלום נתפס על ידי הממשל הטורקי בחשד לריגול, והוצא להורג בדמשק. האיש יוחסו נותרו כתעלומה בלתי פתורה.

איפה נמצא הסמבטיון?

הרמב"ם מעיד באחת מאגרותיו על עשרת השבטים: "דעו לכם שזה ענין אמיתי, ועל ביאתם אנו מחכים, אשר הם אחרי הרי החושך ונהר גוזן ונהר

סמבטיון. ובאמת שנהר זה מושך חול כל ששת ימי המעשה וביום השביעי הוא נח. וכבר הראו בימי הזקן והצדיק אבי אבא ז"ל צלוחית אחת ובה חול והיה מסובב כל ששת הימים ונח בשביעי", והרמב"ם מחזק את דבריו ומוסיף: "והדברים אמיתיים, כי הם נראים לפעמים ליחידים..."

רבי עובדיה מברטנורא מעיד בשם יהודים שסיפרו לו, שמפורסם אצלם על סוחרים ישמעאלים, שבמרחק של 50 יום במדבר ממקום מושבות הערביים, נמצא נהר הסמבטיון, הסובב סביב לארצם ושם יהודי לא מנסה לעבור את הנהר המופלא בשבת, כדי שלא לחלל שבת בהליכה בנהר. רבי עובדיה מברטנורא מספר, שישנה מסורת בידם שמאחורי הנהר מתגוררים בני משה הצדיקים והטהורים, שאין בהם שום אחד שעובר עבירות ומספרם רב כחול הים. והוא מספר: "וסיפר לי רב אחד, זקן אשכנזי, שנולד וגדל במדינה הזאת, כי זוכר הוא בימי חורפו, שכאשר באו יהודים אחרים מארץ עדן וספרו כדבר הזה בדיוק, בלי שום תוספות או חסרון". האם הנהר נמצא באזור ישובי הערבים?

כהן דת נוצרי כתב אגרת קדומה, הנקראת "אגרת פרושי ג'ואן". הכומר מספר על ביקורו באזור הודו, ומוסיף בהתלהבות ש"יש נהר סביבו נהר מאבנים, ומושך עד ים אוקיינוס, ומקיף תשעה משבטי ישראל, והולך כל ימות השבוע עד יום השבת ובשבת כולו נח ונושא אבנים גדולות וקטנות לים, ותשעה שבטי ישראל אינם יכולים לעבור את הנהר".

האם הנהר נמצא באזור הודו דווקא?

השד"ר רבי משה יפה שלח מכתב בשנת תר"ח, לגאון המפורסם רבי יוסף שווארץ זצ"ל, מחבר "תבואת הארץ", בו מספר לו על עשירי יהודי שהתגורר בבומביי שבהודו, ששלח את בנו לצרכי מסחר לקאנטאן, שם סיפרו לו כי במרחק של חודשיים הליכה, ישנו נהר הזורק אבנים בכל השבוע ובשבת הוא נח ונרגע.

הרמב"ן קורא לנהר הסמבטיון בשם "נהר גוזן" (וכך מובא בעוד מדברי חז"ל), לפי החוקרים שעסקו בנושא, (כך לפי מאמרו של ב. מלכיאל בנושא, "יתד נאמן" גליון חג הסוכות תשס"ח), הנהר נמצא באזור צפון עירק, מזרח טורקיה ואפגניסטן. לדעת חוקרים אחרים, נהר הסמבטיון נמצא בהודו, ויתכן שמדובר בנהר הגנגס ההודי. הנהר "סאבאטינו" נמצא בהודו ומפריד בין האינדיאנים באזור, כך שישנם חוקרים המצביעים דווקא על נהר זה כעל נהר הסמבטיון. איפה בדיוק נמצא הסמבטיון בדמשק? בעידן הטכנולוגי של ימינו, שאלפי לוויינים עוקבים אחר כל תזוזה בכל מקום בעולם, כיצד לא נמצא נהר הסמבטיון? להיכן הוא נעלם?

שאלה זו שאל מו"ר מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א בילדותו את מרן ה"חזון איש" זצ"ל. החזון איש השיב לו: "אם הקב"ה רוצה שנהר הסמבטיון יסתתר ולא יתגלה, אז כל הבדיקות, הכי משוכללות שיהיו - לא יעזרו".

רבי דב בער ליפשיץ זצ"ל מסביר את נוסח התפילה "ולא נתנו ד' אלוקינו לגויי הארצות וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים", שהקב"ה לא רצה שהגויים ישבתו בשבת, כי "גוי ששבת חייב מיתה", ואילו הגויים היו יודעים היכן נמצא הסמבטיון היו מתפעלים ממנו, היו מתחילים לשמור שבת, ולכן הקב"ה מסתיר את נהר הסמבטיון.

מרן רשכבה"ג הגראי"ל שטיינמן שליט"א כותב בספרו 'איילת השחר' על התורה ש"במשך הזורות הסתר פנים הולך וגדל. ויתכן שגם מה שלא מוצאים היום היכן נהר הסמבטיון, אף על פי שהיום יכולים להגיע לכל העולם,

גם זה בכלל הסתר פנים".

בתקווה שהסתר- הפנים יסתיים וכולנו נראה בעינינו את עשרת השבטים, צועדים בסך היישר מנהר הסמבטיון לעבר ירושלים ובית המקדש. והלוואי ונזכה במהרה!!!

הדג והיונה, ההר והפרה

הרד"ק (בראשית ב, ג) כותב שישנו דג שאינו שוחה בשבת, ונח כל השבת סמוך ליבשה. ב"לקוט הראובני" כותב ששמו של הדג הוא שבת וישנם שקוראים לו דג שיבוטא, על שם השבת. ולכן רבא האמורא מלח לכבוד שבת דג שיבוטא, שהוא דג השובת בשבת. רבי יעקב עמדין זצ"ל כותב שיונה איננה תולשת בשבת צמחים וענפים המחברים לאדמה, כדי שלא לחלל את השבת. ודבר מופלא למדנו ב"עיון יעקב" (סוטה ל"ח) שהיונים יודעים איזו תבואה נתלשה בשבת והם לא אוכלים ממנה(!)

הגמרא מספרת על פרתו של יוחנן בן תורתא ששבתה בשבת מרצונה ולא הסכימה לעבוד, כאשר בעליה היהודי מכר אותה לגוי. כשבעליה הקודם לחש על אוזנה שתתחיל מכאן ואילך לעבוד בשבת, רק אז קמה והסכימה לעבוד. ומספרת הגמרא שהקונה הגוי כל כך התרגש מהפרה שומרת השבת, עד שהתגייר ונהיה תלמיד חכם, ואף הוזכרו הלכות בשמו בדברי חז"ל.

המפרשים מצביעים על "הר הכסף", הרי שבמשך כל ימות השבוע מושך כסף מעפרותיו, אך בשבת הוא שובת ולא מנפיק כסף עד יום ראשון.

להיכן נעלם מטבע מחצית השקל שהיה ברשותו של הכתב סופר?

מדוע ביקש הרב דחיה בעריכת החיפוש בכיסם של המשתתפים?

הרב ישראל ליוש

הכתב סופר בחתונה, והביא עמו את המטבע, כדי להראותו לקהל המשתתפים. המטבע עבר מיד ליד, וכולם התפעלו מן המראה הנדיר, מטבע אמיתי של מחצית השקל!

הכתב סופר קווה, כי לאחר שיסיים הקהל לראות את המטבע - הוא ישוב אליו, אך לא כך היה. המטבע נעלם בין הקהל ולא חזר אל בעליו. חיפשו את המטבע בכל מקום אפשרי, שאלו כל אחד אולי בטעות נשארה אצלו המטבע, אך התעלומה רק גברה, המטבע נעלם כאילו בלעה אותו האדמה. ככל שחלף הזמן, התעורר החשד שמאן דהוא חמד את המטבע המיוחד, והחליט לגנובו ולהשאירו אצלו. בתחילה, ניסו לדחוק את המחשבה הזו, וכי איך יתכן הדבר לצער כך את הכתב סופר ולגנוב ממנו את המטבע שכל כך ייקר? שום פתרון לא נמצא באופק.

קם הכתב סופר ואמר לקהל: 'מורי ורבותי! הרי המטבע היה כאן, כולכם ראיתם, ועכשיו הוא איננו! מה אפשר לעשות? יש רק דרך אחת לפנינו, לנעול את כל דלתות האולם וכולם יתבקשו לרוקן את מה שבכיסם, אני אהיה הראשון שאעשה כן - אמר הכתב סופר - ואני מבקש שאף אדם לא יעלב, אדם הוא אדם, ויתכן כי בטעות, תוך כדי התבוננות - הכניס את המטבע לכיסו ושכח אותו שם, ולכן, לאחר שאני ארוקן את כיסי, יעשו כך כולם...'

הקהל הסכים פה אחד לבקשת הכתב סופר, אלא שאז קם אחד מן הרבנים שנכחו בחתונה, [יש המעידים כי היה זה הגאון רבי יהודה אסאד זצ"ל], וביקש מהכתב סופר שבינתיים לא יעשו את הבדיקה הזו, וידחו את החיפוש בכיסים בחצי שעה.

הכתב סופר הסכים לבקשתו של הרב הצדיק, הוא בוודאי רצה להימנע מן הבדיקה המביכה הזו.

כעבור חצי שעה, ביקש שוב אותו רב לדחות את החיפוש בזמן מה, הדבר היה לפלא בעיני כולם, ואף העלה חשדות כי הרב יודע דבר מה בקשר למטבע, ומשום מה אינו רוצה לגלותו לכתב סופר, אך משום כבודו של הרב, נאות הכתב סופר לבקשתו ודחה את החיפוש בעוד רבע שעה.

כעבור כעשר דקות, נכנס לפתע אחד המלצרים ולתדהמת המשתתפים הביא עמו את המטבע, וסיפר כי מצא אותו בתוך האשפה....

שמחתם של הכתב סופר ושל כל המשתתפים במציאת המטבע היתה גדולה מאוד, אך יחד עם זאת גדלה פליאתם, לשם מה ביקש הרב להמתין עם החיפוש? ומה הועילו לו דקות אלו כדי למצוא את המטבע בפח האשפה? אין זה כי אם מופת שיצא תחת ידיו של הרב - חשבו כולם.

הרב פתח את דבריו לעומת הנוכחים, והסביר: "אין זה מופת ואף לא פלא", תוך כדי דבריו הוא הוציא מכיסו מטבע של מחצית השקל, בדיוק כמו אותו מטבע שהיה לכתב סופר, אף הוא אמיתי ומקורי. "הביטו", המשיך הרב את דבריו, "אף לי יש מטבע כזה בדיוק, וגם אני הבאתי את המטבע לחתונה כדי להראותו לכולם, אך מיד כשראיתי שהכתב סופר מראה את המטבע, החלטתי שלא אראה את שלי, כדי לא למעט משמחתו ומהתרגשותו של הכתב סופר על המטבע הנדיר שיש ברשותו. תארו לכם - זעק הרב - המשך בעמוד הבא <<<

"אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן" (שמות ל"ה, כ"א)

מדוע נזקק משה רבינו למסור דין וחשבון, מה נעשה בכסף שנתרם לעשיית המשכן, שואל המדרש רבה, הרי הקב"ה מאמין בו, ואף מעיד עליו 'בכל ביתי נאמן הוא'.

ומתרץ המדרש, שמשה רבינו שמע את ליצני הדור מדברים מאחורי גבו.

אומר אחד לחבירו: 'ראה כמה שמן ערפו של משה', עונה לו בן שיחו: 'אדם ששלט על כל מלאכת המשכן, אין אתה מבקש שיהיה עשיר?!'

אמר להם משה: 'חייכם, נגמר המשכן, אתן לכם חשבון, שנאמר "ואלה פקודי המשכן..."

שואל ה'באר יוסף', הרי לא יתכן שליצנות, שאין בה כל שחר ואחיזה במציאות, תתפוס מקום. רכילות, גם כאשר היא נאמרת ע"י ליצנים, צריכה איזה בסיס של אמת, כדי שהעולם יאמין לה, וא"כ על מה התבססו הליצנים שחשדו במשה רבינו

שנהיה עשיר על חשבון תרומות המשכן? איך הצליחו להוציא לעז על משה רבינו הנאמן, ללא נימוק מתקבל על הדעת?

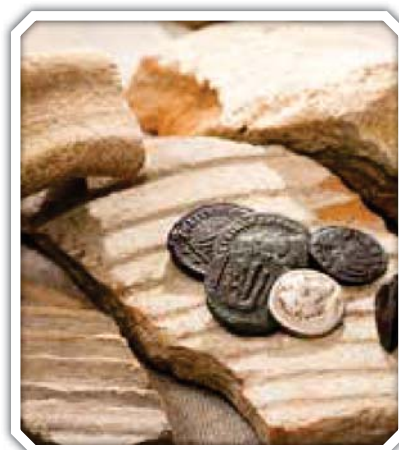
ומתרץ ה'באר יוסף', שעם ישראל נתעשרו מביזת הים וביזת מצרים, ואילו משה רבינו לא התעשר מהביזה, משום שבזמן שעם ישראל אסף מהביזה, הוא אסף מצוות, ונתעסק בארונו של יוסף, ומבואר בגמרא (נדרים דף ל"ח, ע"א), שבתמורה לכך שויתר על הממון ועסק במצוות, התעשר בצורה אחרת: לפי שיטה אחת - מחצב של אבנים טובות ומרגליות ברא לו הקב"ה בתוך אהלו, ולפי שיטה אחרת - התעשר מהפסולת של הלוחות, כמו שנאמר 'פסל לך', ודורשים: הפסולת תהיה שלך.

נמצא א"כ, שכאשר ירד משה רבינו עם הלוחות השניות למחרת יום הכיפורים, היה זה המפגש הראשון שלו עם ישראל לאחר שכבר היה עשיר משברי הלוחות, ובדיוק באותו זמן אף צווה משה על המגבית לבנית המשכן, זהו איפוא, הבסיס של ליצני הדור לחשוד במשה רבינו שנעשה עשיר על חשבון התרומות למשכן.

למדים אנו מכאן, כמה הרסני כוחה של ליצנות, שמביא לחשוד אפי' במשה קדוש עליון, שהקב"ה אומר עליו 'בכל ביתי נאמן הוא', עד כדי כך שמשה רבינו היה צריך למסור דין וחשבון כדי להוציא החשדות מלבם של הליצנים.

•••

מטבע מקורי של מחצית השקל מזמן בית שני, היה ברשותו של הכתב סופר, אותו קיבל במתנה מידיד קרוב. פעם אחת השתתף

איך זכתה להיות אמם של גדולי ישראל

ברכתו של ה"שאגת אריה" התקיימה במלואה

לימים, הגיע לעיר הגאון הגדול בעל ה"שאגת אריה". הרב התבודד באחד מבתי המדרש שבעיר ושקד בהתמדה רבה על לימודו. גם הוא שמע על ה"ספריה" היקרה שיש בעיר, ומידי פעם נכנס לבית הגביר ר' יצחק, כדי ליטול אחד מכרכי הש"ס והיה משיב את הכרך שהיה ברשותו. אשת רבי יצחק הרגישה שלפניה עומד אדם גדול מגדולי ישראל ממש. ובאחת הפעמים שהזדמן לביתה, אזרה עוז ואמרה לו: "אל לו למר להטריח את עצמו לבוא לביתנו כל פעם, כדי להחליף מסכת במסכת, ביטול תורה הוא! אני אשלח את אחד ממשרתי בכל בוקר למקום לימודו של הרב, והוא יביא לכת"ר את הגמרות הנחוצות לו, לצורך לימודו".

וכך היה. הסיפור הזה נמשך תקופה ארוכה. כשנאלץ לעזוב את העיר ניגש אליה ובירכה: "אני מברך אותך שיוולדו לך שני בנים אשר יאירו את עיני ישראל, כיוון שאפשרת לי ללמוד מן הש"ס שברשותך. בן אחד יזכה להקהיל קהילות ברבים, וילמד את צעירי ישראל את הש"ס. ואילו הבן השני לא יצטרך

לש"ס אלא יזכה לדעת את התורה כולה בעל פה". כעבור זמן, אכן נתקיימה ברכת הצדיק, בן אחד היה הגאון רבי חיים מוולוז'ין שהיה מתלמידי ה"שאגת אריה", והוא הקים את אם הישיבות, הלא היא ישיבת וולוז'ין, ובנה השני היה רבי זלמל'ה, שהתעלה מעל כל בני דורו כמעט, בידיעת התורה כולה בעל פה. כמה גדול הוא כח ברכתם של צדיקים שהוא בבחינת 'צדיק גוזר וה' מקיים'....

הרב אהרן כהן

"וַיִּבְרַךְ אֶתְּךָ מֹשֶׁה" (שמות ל"ט, מ"ג)

מפרש רש"י: "אמר להם יהי רצון שתשרה שכניה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו וגו'". בעיר וולוז'ין גר גביר גדול בשם רבי יצחק, שהיה מפרנסי הקהילה. לצורך מסחרו היה נודד הרבה ברחבי העולם. תמיד כששב ממסעות אלו נהג לתת לאשתו מתנה נאה כפיצוי על נסיעותיו. יום אחד, לפני שיצא לדרכו, בקשה ממנו אשתו שהייתה צנועה וחכמה, שבמקום המתנה שמביא לה תמיד כשחוזר, מעדיפה היא שיקנה לביתו ש"ס בבלי שלם. כידוע, בימים ההם ש"ס שלם היה יקר ונדיר מאין כמוהו. הסכים ר' יצחק לדברי אשתו, וחזר לביתו עם ש"ס שלם. אמנם

הכריכות היו שונות לא מאותו דפוס ולא באותו גודל, אך הש"ס היה שלם בכל חלקיו! כדי לא להחזיק טובה לעצמם החליטו רבי יצחק ואשתו, שישאלו את כרכי הש"ס לכל מי שחשקה נפשו בלימוד התורה.

מהר מאד התפרסם הדבר בעיר, וכל בן תורה שרצה ללמוד בו היה ניגש לביתם של

בני הזוג ומבקש כרך מן הש"ס בהשאלה. כאשר גמר אותו אדם ללמוד, שב במהירות לבית הגביר וקיבל תמורתו כרך אחר מאלו שהיו מצויים אותה שעה בביתו.

מאחר ורבי יצחק היה עסוק תדיר בנסיעותיו, מינה את אשתו החכמה שתנהל את ה"ספריה" הביתית.

אצלה היו מפתחות האוצר, והיא הייתה ממונה על רישום נוטלי הספרים.

'לקראת שבת' אצלכם בתיבת המייל

<<< צרו קשר: dirshu@dirshu.co.il >>>

<< המשך מעמוד קודם

שאוכל להמשיך ולהתפלל, וחזקה על תפילה שאינה שבה ריקם, והנה נמצא המטבע בפח האשפה..." מוסר השכל גדול נלמד מספור זה, לעולם אסור לחשוך באף אדם, ק"ו אם הוא צדיק וישר דרך, גם כאשר הדבר נראה ברור מעל לכל ספק כי החשד הוא נכון.

אם החיפוש היה נערך והמטבע היה נמצא בכיס, ודאי לא הייתם מאמינים לי כי המטבע הזה הוא שלי ואינו של הכתב סופר, איזה חילול ה' נורא היה מתחולל כאן?! לכן ביקשתי מעט זמן כדי להתפלל לה' 'אל תביאני לידי בזיון, וכשראיתי שעבר הזמן ולא התקבלה תפילתי, לא התייאשתי וביקשתי דחיה נוספת כדי

התלמיד חכם שהיה עייף מאוד ממאמץ הלימוד, זכר עלה על מיטתו, ענה בתשישות: "לך תמצא שכן אחר להדליק אצלו את הנר"

באור החידושי הרי"ם על עיקר עבודת היהודי

הרב מרדכי שטוב

וְהַנְּשָׂאִים הַבָּיְאוּ אֶת אֲבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אֲבְנֵי הַמְּלָאִים (שמות ל"ה, כ"ז)
מעשה בתלמיד חכם אחד שהיה עסוק בתורה ביגיעה עד חצות הלילה, ובחצות עלה על יצועו לישון מעט ולקבל כוחות חדשים

לא חלפו ימים מועטים, מביא הספר 'מעשה צדיקים', ותלמיד חכם זה חלה בעיניו, והיה חולה בחולי העיניים יותר משנתיים ימים, לא ראה מאורות לא ביום ולא בלילה. משום שלא רצה לעשות גמילות חסדים, גמלו לו מידה כנגד מידה וככה מאור עיניו.

לרש"י היה קשה בפרשתנו, מפני מה נחסרה האות יו"ד משמם של הנשיאים? ומסביר: "לפי שנתעצלו מתחילה, נחסרה אות משמם".

שואל בעל ה"חידושי הרי"ם": מה מרמזת השמטת האות יו"ד משמם, על המעשה שעשו? איזה עונש יש כאן ומה באה התורה ללמדנו?

ומסביר, שעיקר עבודת היהודי היא הזריזות. זריזות לדבר מצווה מביאה לידי שאר המעלות המנויות במסכת

אבות. הנשיאים שפגמו במידת הזריזות, נחסרה האות יו"ד משמם, שהאות יו"ד מרמזת על "יהודי", להודיע שנחסר ממידת היהודי שבהם, מידת הזריזות לדבר מצווה.

לקראת יום לימודיו הבא. לפני לכתו לישון לא כיבה את הנר הדולק על השולחן.

שכנו, שעסק בחיטות, עסק באותה שעה במלאכתו והנה כבה נרו. הבחין החיט שאצל שכנו התלמיד חכם דולק הנר ודפק על חלונו "הושט לי את הנר דרך החלון ואדליק את נר".

התלמיד חכם שהיה עייף מאוד ממאמץ הלימוד, זכר עלה על מיטתו, ענה בתשישות: "לך תמצא שכן אחר להדליק אצלו את הנר". הלך החיט ולא מצא.

חזר לתלמיד חכם ושוב דפק על חלונו: "לא מצאתי אור בשום מקום, אנא ממך הדלק לי מנרך את נר. זה נהנה וזה אינו חסר". אך התלמיד חכם בשלו: "אף על פי כן, אל תטריח אותי לקום מאחר שעייפותי גדולה".

<< המשך מעמוד 1

כך הצליחה להוציא ממנה את כל הפחד, עד שהרופאים הודיעו לפתע שעכשיו היא כבר מוכנה לניתוח, ולא ידעו כיצד קרה הנס הזה, ואיך נרגעה היולדת...

'צריך להוסיף שם? - אני אעשה זאת'

מידותיה של הרבנית ע"ה התעטרו בענוות חן - בבחינת לא יאומן כי יסופר. מעשה שהיה באחד השידוכים שהוצעו לנו, ושם המחוננת היה כשם אשתי. הלכנו להיוועץ במרן ה"קהילות יעקב" זיע"א ושאלנו כיצד לנהוג. מרן השיב, שראוי שאחת המחוננות תוסיף שם לשמה, והדגיש שאין די בהוספת שם גרידא, אלא שצריך שבני משפחתה וידידותיה יקראו לה בשם זה.

כמובן שהדבר אינו נעים כל כך, שאדם במבחר שנותיו יקרא לפתע בשם חדש. ברם, כשרעיית ע"ה שמעה זאת, אמרה מיד: 'צריכים להוסיף שם? - אני אעשה זאת!'

היא הוסיפה ואמרה במתק לשונה, שגם תנמק למחותנת מדוע דווקא היא מוסיפה את השם, ולא המחוננת. 'אסביר לה, שכיון שאבא שלי, הלא הוא מרן הרב אלישיב, עדיין חי, הרי כשם שהוא נתן לי את שמי הראשון, ביכולתו לתת לי גם את שמי השני. אבל, אבא שלך, מחוננת יקרה, נמצא כבר בגן עדן... וכך, ללא ויכוח, הודיעה שהיא זו שתוסיף את השם. ואכן, אביה הוסיף לה את השם 'עליזה', ומאז נקרא שמה 'עליזה שושנה'.

ראינו כאן דוגמא חיה ומוחשית כיצד אדם מקבל על עצמו הכבדה בחיים, וכל זאת בענווה מופלגת, בחכמה ובתבונה, ומבלי להשאיר את הרושם כאילו שהוא עושה חסד.

(מתוך 'שמחה בבית' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

איזה אושר אפף אותה! הרגשנו שבזכות הרעיון של רעייתי ע"ה, קיימנו במלוא המובן את מה שאמר איוב: "ולב אלמנה ארנין" (איוב כ"ט, י"ג). הפירוש ב'ארנין' הוא שאני משקיע את כל כולי על מנת שהאלמנה תהיה בשמחה. וזה מה שעשתה רעייתי.

'תקראי לי אפילו באמצע הלילה'

הרבנית ע"ה העניקה עידוד רב לנשים שבורות. היא עשתה זאת בסערת רוח, בדביקות הנפש, כאשר הנשים הללו הגיעו אליה לתנות את צרותיהן כשהן שבורות ורצוצות. היא ישבה לצידן, עודדה ונישקה אותן בכל כוחותיה. לא רק את האלמנות היתה מעודדת. היתה בשכונה אשה שנתקפה בפחד לפני לידה. החרדה שלה גבלה בהיסטריה נוראה, עד כדי כך שהיה חשש לבריאותה. רעייתי ע"ה הלכה לביתה ואמרה לה: "כשתצטרכי לנסוע לבית החולים, ללידה, תקראי לי, מתי שזה לא יהיה; באמצע היום, באמצע הלילה, את קוראת לי".

והנה הגיע מועד הלידה, והיה זה סמוך לשעה 3 לפנות בוקר. רעייתי התלבשה מיד, והתלוותה אליה לנסיעה לתל השומר. מכיון שלא רצו לנסוע לבדן עם הנהג, הצטרפתי גם אני כשומר לנסיעה (בעלה של היולדת היה צריך לשמור על יתר הילדים הקטנים שנשארו בבית).

והנה אנחנו מגיעים לבית החולים והרופאים מחליטים על ניתוח קיסרי. ההיסטריה של האישה הגיעה לשיאים לא נודעים. המצב גבל בפיקוק נפש, ומצד שני לא שייך לנתח אותה במצב כזה. רעייתי אחזה את היולדת, חיבקה ונישקה אותה בכל הכוח, בסוג של נשיקות שיצאו היישר מגן עדן.

האם מותר לקיים שותפות 'יששכר זבולון' ללא הכרח?

מהו הסכום שצריך זבולון לתת כדי לקיים שותפות זו? והאם השותפות גורעת משכר תורתו של יששכר?

הרב יעקב ברגמן

ונחלקו הפוסקים אם צריך להתנות בפירוש שעל ידי שזבולון מפרנס את יששכר יקבל זבולון חלק משכר תורתו, או שהשותפות חלה גם ללא תנאי מפורש. ולכל הדעות אין צורך לערוך תנאי שותפות בכתב, ואין צורך ב'קנין'. וכן אין צורך לקבוע זמן מסוים למשך השותפות; אך יש שכתבו שלכתחילה יש לקיים את השותפות במשך שלוש שנים ויותר, ולכל הפחות במשך שנה אחת. ואם קבעו זמן מסוים לשותפות, אין אחד מהם רשאי לחזור בו באמצע

הזמן שקבעו ביניהם; אך אם יששכר מתרשל בלימודו, רשאי זבולון לבטל את השותפות, כי אחד מתנאי השותפות הוא שיששכר יתמיד בעסק התורה.

ובנוגע לחלקו של יששכר בשכר תורתו - לדעת רבים מהאחרונים לא נגרע מאומה משכרו של יששכר בגין השותפות, וכשם שמדליקים נר מנר ולא נחסר מאומה מאור הנר הראשון, כך זבולון נוטל שכרו מן השמים ולא נחסר משכרו של יששכר. ברם, יש שכתבו שאם עשו את השותפות בתנאי

גמור כדיני התנאים, אזי נגרע משכרו. ועם זאת, לא ימנע יששכר מלהשתתף עם זבולון, ולא תהא עינו צרה לתת לאחרים משכר תורתו, כי על ידי שותפות זו יוכל להדבק יותר בהשי"ת ובתורתו, ויפה שעה אחת של תורה ומעשים טובים בעולם הזה יותר מכל חיי העולם הבא. ואדרבה, במקרים מסוימים יתכן שמחויב בדבר, כדי שלא יצטרך למעט מלימודו.

ואם יששכר למד תורה שלא לשמה, או שללא ידיעתו של זבולון התבטל לגמרי מתורתו מחמת טרדותיו - יש שכתבו לא נגרע מאומה משכרו של זבולון. וכן להיפך, אם למרות סיועו של זבולון הוצרך יששכר ללמוד תורה מתוך הדחק, אין זבולון חולק עמו בשכר המיוחד ללימוד מתוך הדחק.

[שו"ע יו"ד רמו, א, וביאור הגר"א, ז; פסקים ותשובות (כץ) שם, יב]

בפרשת השבוע, בסדר הנחת הכלים במשכן, נאמר: "וַיִּשָּׂם אֶת הַמִּנְחָה בְּאֶהָל מוֹעֵד נֶכַח הַשְּׁלֶחַן". את הביטוי 'נֶכַח הַשְּׁלֶחַן', מבאר האלשיך הקדוש שהמנורה רומזת לחכמת התורה, והשלחן לשפע פרנסה ועושר, ולכן הניחו את המנורה נוכח השלחן, ללמדך "שאם יחזיק העשיר בחכם שיעסוק בתורה, נֶכַחוּ יהיה". וכך אמרו חז"ל: "כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים, זוכה ויושב בישיבה של מעלה". וכך נפסק בשולחן ערוך:

"מי שאי אפשר לו ללמוד, מפני שאינו יודע כלל ללמוד, או מפני הטרדות שיש לו, יספיק לאחרים הלומדים, ויחשב לו כאילו לומד בעצמו. ויכול אדם להתנות עם חברו שהוא יעסוק בתורה והוא ימציא לו פרנסה, ויחלוק עמו השכר".

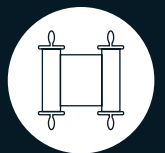
שותפות זו שהוזכרה בשולחן ערוך, מכונה 'יששכר זבולון', על פי דברי חז"ל שבני שבט זבולון

פרנסו את בני שבט יששכר, וכך התאפשר לבני יששכר לעסוק בתורה באין מפריע. ואין לקיים שותפות זו אלא כאשר אין ליששכר (-הלומד) כדי מחייתו, אך אם יש ליששכר כדי מחייתו, ולומד גם ללא השותפות, אסור לו להשתתף עם זבולון, כיון שמבזה בזה את התורה, שמוכר את שכרה ללא הכרח. ויש מתירים במידה והדבר מועיל לאיכות לימודו.

עיקרה של שותפות זו היא שזבולון יספק ליששכר כל הוצאותיו, הן לחיי היום יום והן לדברים הבאים מזמן לזמן, כגון לנישואי בניו ובנותיו וכדומה, כמידת אדם בינוני באותו מקום ובאותו זמן. אולם, ניתן לקיים שותפות כזו גם באופן חלקי, דהיינו שזבולון יתן סכום קבוע בכל חודש ללא קשר לגובה הוצאותיו של יששכר, או שיתן אחוז מסוים מהוצאותיו; ושותפותו בלימודו של זבולון, תהיה לפי יחס נתינתו וערכה.

- האם אדם צריך לוותר ברוחניות עבור חבירו?
- כיוון שחכמתו של אדם נגזרה טרם לידתו כיצד ניתן להתפלל עליה?
- האם הקב"ה היה צריך את נדבות בני ישראל כדי לבנות את המשכן?
- מדוע התורה חוזרת על פרטי בניית המשכן בצורה כפולה ומכופלת?

השאלות
בפרשת
השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

1-800-20-18-18

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה. צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

הישיבה

מדוע יש עניין להדליק נרות רבים בשבת?

הכתוב להוציא מדעת הקראים שאין להם נר שדולק ביום השבת, ועליהם כתוב (שמואל א ב, ט) "ורשעים בחושך ידמו", ואוי להם, שבכל מקום שפקרו המינים תשובתם בצד.

במעשה רב (אות קיב) מובא, שהגר"א היה מדליק בביתו בערב שבת נרות רבים. ובהגהות בנין שלמה שם (לרבי שלמה כהן זצ"ל מווילנא), כתב: שמעתי ממו"ר הגאון רבי יעקב באריט ז"ל, שכל ענין הדלקת הנר בערב שבת והולך ודולק בשבת ניתקן גם כדי להוציא מליבן של צדוקים שאומרים שאסור שיהא בשבת נר דלוק בבית. ועפ"י ז"ל י"ל דמצוה להרבות בנרות כדי לפרסם הדבר יותר, וכמו דמצינו גבי קצירת העומר דכל העיירות הסמוכות מתכנסות לשם כדי שיהא נקצר בעסק גדול.

בבראשית רבה (יא, ב) "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו", וכו', ר' אלעזר אומר ברכו בנר, ובי היה המעשה, פעם אחת הדלקתי את הנר בלילי שבת ובאתי ומצאתי אותו במוצאי שבת דלוק ולא חסר כלום.

"לא תבערו אש בכל מושבתכם ביום השבת" (שמות ל"ה, ג)
 במגיד מישרים (פרשת ויקהל) מובא, שבלייל שבת פרשת ויקהל (כ"ב אדר א' שנת ש"ו), אמר המגיד למרן ה"בית יוסף", שמה שכתוב בפסוק "ביום השבת", בא לומר, שדוקא ביום השבת עצמו אסור להדליק, אבל מבעוד יום מותר להדליק וימשיך לדלוק בשבת, ובא

איזה בגד מבגדי הכהן גדול הוא בגימטריא "חפץ חיים"?

"ויעש את מעיל האפוד מעשה ארג פליל תכלת" (שמות ל"ט, כ"ב)
 בגמ' ערכין (טז). "מעיל מכפר על לשון הרע, אמר הקדוש ברוך הוא: יבוא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול. בכלי יקר (לעיל

כח, לא) כתב: "לפי שהמעיל מכפר על לשון הרע, על כן היה כולו תכלת, כי תכלת דומה לים, וע"י התכלת יסתכל בים, וממנו יראה וכן יעשה, כי בים נאמר (איוב לח י, יא) "ואשבור עליו חקי ואשים בריח ודלתים, ואומר עד פה תבא ולא תוסיף".

האם יש מקומות בהם גדלים בקרקע צמחים מזהב?

"וירקעו את פחי הזהב וקצץ פתילים לעשות בתוך התכלת" (שמות ל"ט, ג)
 ברש"י כתב: כאן הוא מלמדך היאך היו טווין את הזהב עם החוטין, מרדדין טסין דקין וקוצצין מהן פתילים לאורך הטס, לעשות אותן פתילים מעורבין עם כל מין ומין בחשן ואפוד, שנאמר בהן זהב חוט א' של זהב עם ו' חוטין של תכלת, וכן עם כל מין ומין שכל המינים חוטין כפול ששה והזהב חוט ז' עם כל א' וא'.

דבר נפלא נמצא בס' "משנה לחם" (על המשניות, לרבי יעקב עמדין זצ"ל סוכה פ"א מ"ה) שכתב: נמצא לפעמים בזמן ובמקום ידוע בדי זהב צומחים מן הקרקע, וגדלים בזקיפה, כאשר הגידו רבים משרי מדינות הגר שראו זה בעיניהם באיפרכיא ראר"א, ומפורסם הדבר באותו מחוז, וכן סיפרו לי מאנשי אמת מפולין שנמצא פעם בין התבואה גדלה שיבולת מזהב, וקנה אותו יהודי מכפרי בדמים מועטים והרויח הרבה, מיהא דבר זה אינו שכיח".

"בחורים רבים למדו לדעת שבקשת עזרה אינה סימן לחולשה כי אם מלמדת על אחריות ובגרות"

שיחה מיוחדת עם הרה"ג יעקב סירוטה, מנהל המחלקה החסידית של 'מוקד הישיבה'.

דבר, לא באנו לקרוא תיגר חלילה על הישיבות או על אנשי הצוות. ההיפך הוא הנכון. אני חושב שמוקד הישיבה למעשה הצליח להנחיל לבחורים רבים שתי תובנות חשובות מאוד.

"התובנה הראשונה שבחורים רבים הפנימו היא שפניה לעזרה אינה מעידה על חולשה. ההיפך הוא הנכון, דווקא בחור שיש לו בגרות ואחריות, הוא בחור שיודע לבקש ולקבל עזרה כשהוא זקוק לה. התמודדות מול קשיים היא חלק בלתי נפרד מאישיותו של כל אדם. רק אנשים חלשים אינם מתמודדים עם הקשיים ומאפשרים לעצמם להרים ידיים בלי לצאת לקרב."

"הדבר השני שלימדנו את הבחורים הפונים אלינו, זה שההתמודדות עם הקושי היא אומנם לא קלה בהרבה

מקרים, אבל היא תמיד משתלמת. הסיפוק שמגיע אחרי שפתרת את הבעיה, היכולת להסתכל לבעיה בעיניים, להתמודד איתה ולהגיע לפיתרון שלה – זה נותן לבחור סיפוק עצום. בחור שלומד ליהנות מהסיפוק הזה, הוא בחור ש"גם כי יזקין לא יסור ממנה", הוא תמיד ידע להתמודד טוב יותר עם הקשיים הגשמיים והרוחניים שייתצבו לפניו בהמשך החיים".

• יש לכם סטטיסטיקות שמראות מי הם הבחורים הפונים ל'מוקד הישיבה'?

"התשובה היא לא. אנחנו לא עוסקים בסטטיסטיקות ולא עושים חשבון מי הוא הפונה אם הוא משייבה קטנה או גדולה,

אם הוא אשכנזי או ספרדי וכדו'. כל עוד הנתונים הללו אינם נוגעים לגופה של השאלה, אנחנו לא מבקשים לדעת אותם ולא צריכים לדעת אותם. להיפך, אנחנו מאוד משתדלים לדעת כמה שפחות על הבחור הפונה אלינו, כדי שהאנונימיות של הפונים לא תיפגע חלילה. "עם זאת, בחלק מהמקרים השאלות הללו או חלקן כן רלוונטיות לצורך הבעיה. מהמקרים הללו שבהם אנחנו כן שואלים בחור לגבי הגיל שלו או סגנון הישיבה בה הוא לומד, אנחנו למדים שהפונים הם באמת בחורים מכל גווי הקשת של המגזר החרדי, משייבות קטנות ומשייבות גדולות, ליטאים, חסידים, ספרדים, כולם!".

• שעות הפעילות שלכם הן בשעות הלילה. למה באמת אתם פועלים בשעות מאוחרות כל כך, והאם הזמן שאתם מאפשרים לבחורים להתקשר למוקד אכן מספיק כדי לענות לכל הפניות?

"האמת שבחורים רבים שואלים אותנו את השאלה הזאת כשהם מתקשרים, והתשובה שלנו מאוד פשוטה: אנחנו מאמינים שהצעד הראשון להצלחת הבחור הוא לשמור על סדרי הישיבה. גם אם בחור מתמודד עם בעיה שנראית לו מאוד גדולה ומאיימת, עדיף שיחכה עד לשעות שאחרי הסדרים כדי לפנות לעזרה. שיבוש סדרי הישיבה זה צעד ראשון בדרך לכישלון חלילה."

• ומה לגבי ימי בין הזמנים? גם בבין הזמנים יכולים בחורים לפנות כדי לקבל עזרה? "בעיקרון הפעילות שלנו נמשכת גם בבין הזמנים במתכונת מצומצמת, אבל בשבוע שלפני חג הפסח, וכך גם בימי חול המועד, אנחנו משיבים רק לשיחות דחופות במיוחד, שאינן סובלות שום דיחוי."

המהפכה כמעט הושלמה: רוב בחורי הישיבות בארץ הקודש כבר מכירים את מוקד הישיבה, וגם אלו שעדיין לא נעזרו בו באופן ישיר, מודעים לכך שאם יבוא יום בו הם ירגישו כי לא נותר להם למי לפנות, ושאינן להם עם מי להתייעץ – מוקד הישיבה תמיד יעמוד לשירותם, ויאפשר להם להתייעץ, לקבל הדרכה בסיסית ולסייע להם לפתור את הבעיות המכבידות עליהם בחיי הישיבה.

שוחחנו עם הרה"ג יעקב סירוטה, מנהל המחלקה החסידית ב'מוקד הישיבה' ומי שבמשך תקופה ארוכה שימש כעצמו כמוקדן והשיב לאלפי פניות של בחורים מכל המגזרים והחוגים, שפנו ל'מוקד הישיבה' עם מגוון רחב של בעיות ושאלות.

את השיחה אנחנו מקיימים עם הרב סירוטה לקראת סיום זמן החורף, הזמן הארוך והמאתגר בישיבות הקדושות. הרב סירוטה מצוין בסיפוק כי בזמן החורף הנוכחי, מספר השיחות שהתקבלו ל'מוקד הישיבה' שבר את כל השיאים, והגיע לאלפים רבים.

"אנחנו מטפלים מדי יום בעשרות פניות", הוא מספר, "חלקן בנושאים נקודתיים מאוד – בחור שואל שאלה בנושא שמציק לו, מקבל תשובה, ובה נגמר הסיפור. סביר להניח שאותו בחור יתקשר שוב בעוד מספר שבועות או חודשים, כשירגיש פעם נוספת שהוא זקוק למענה בנושא שמציק לו. "ברמת העיקרון הגישה שלנו שבחורים צריכים להתייעץ לכתחילה עם אנשי הצוות החינוכי בישיבה שלהם. איש צוות שמכיר את הבחור, יודע פחות או

יותר מה מצבו האישי והרוחני, מכיר את העבר שלו ואת הסביבה עמה הוא מתמודד, יוכל לענות לו בצורה טובה יותר ממוקדן שלא מכיר את הבחור ומסתמך רק על הנתונים שהוא מקבל מהבחור עצמו, כשלפעמים הנתונים הם חלקיים כמובן.

"עם זאת, במקרים רבים בחורים מרגישים בושה או אפילו חוסר אפשרות לפנות למישהו שמכיר אותם בנושאים שונים. זה קורה מהרבה סיבות, ובעבר בחורים כאלו באמת נשאר בלי מענה. הם התמודדו במשך שנים עם בעיות פשוטות, ששיחת יעוץ אחת היתה מסייעת להם לפתור אותן ללא כל קושי. זה המקום שבו 'מוקד הישיבה' נכנס לפעולה, זה המקום שבו אנחנו מגיבים בהתאם לצורך ומסייעים לבחורים בסיעתא דשמיא.

"במקרים חריגים מאוד, אנחנו מפנים את הבחור לקבל עזרה מהצוות חינוכי בישיבה, אם אנחנו מבינים שמדובר בבעיה שאי אפשר לפתור בשיחות טלפון ממושכות ככל שיהיו. האנונימיות היא כלי נהדר שמאפשר לבחורים לדבר בלי חשש של מה יאמרו עליהם, ובלי בושה מפני המשגיח שפוגש אותם יום יום. אבל לפעמים האנונימיות היא מחסום שלא מאפשר לטפל בבעיה מהשורש, ובכזה מקרה אנחנו נמליץ לבחור לפנות לאיש צוות מתוך הישיבה, וגם ניתן לו את ההדרכה המתאימה איך לפנות. עם מי לדבר, ונאפשר לו להבין שזאת הדרך הנכונה והקלה לסייע לו להתקדם הלאה."

• כיצד אתה מגדיר את המהפך שחולל 'מוקד הישיבה' בעולם הישיבות? "מהפך זאת מילה גדולה מאוד. אנחנו לא מחפשים להפוך שום

הרה"ג יעקב סירוטה שליט"א

הצלחה יוצאת דופן לפרויקט ייחודי של ארגון 'אחינו', ו'קול הלשון' של שיעורי תורה מצולמים

מגידי השיעורים יעשו זאת ללא כל תמורה גשמית, אך הם יזכו להדרכה מקצועית שתאפשר להם לשפר את יכולותיהם בתחום מסירת השיעורים, ויזכו לקחת חלק בפרויקט הענק שמטרתו לזכות את הרבים לאורך שנים בעז"ה.

הדוברים בכנסי ההדרכה עסקו בין היתר גם בדרכים נכונות למסירת שיעור, בשיטות ובדרכים שונות לעיצוב התוכן הנמסר בשיעור באופן מקסימלי, כדי ליצור עניין אצל השומעים ולסייע להם לקבל את התוכן המועבר בשיעור בצורה מיטבית. כמו"כ הוסברו כללים בסיסיים בהגשת שיעור אל מול המצלמה, פעולות שיש לנקוט כדי להגביר את החיבור בין מוסר השיעור ובין שומעיו, ומנגד פעולות שיש להימנע מהן כדי שלא להקשות על הצופים העתידיים בשיעורים המצולמים.

מגידי השיעורים הרבים שהשתתפו בכנסי ההדרכה יצאו כשבידיהם כלים בסיסיים לתחילת הדרך, וב'אחינו' מבהירים כי הארגון מתכוון להמשיך בהדרכת מגידי השיעורים באופן פרטני ובאופן קבוצתי, כשמטרה היא להביא אותם לרמה מקצועית גבוהה

במיוחד, על מנת שתהיה התורה שהם ילמדו בשיעורים המצולמים כחכמה מפוארה בכלי מפואר, לתועלת ולהנאת המאזינים והצופים.

ביום הכנסים הוצגה מצגת מיוחדת שהופקה במיוחד, והמחישה את הנושאים השונים שנלמדו במסגרת העברת כללי הבסיס למסירת שיעורים מצולמים.

יצוין, כי עדיין ניתן לצרף למסגרת זו אברכים ומגשי"ם המעוניינים להיות שותפים בזיכוי הרבים 02-5609000

הצלחה יוצאת דופן לפרויקט ייחודי ופורץ דרך של ארגון 'אחינו', בשיתוף מערכת 'קול הלשון'. לאחר שלמעלה מ-300 אברכים מכל רחבי הארץ נרשמו להשתתפות בפרויקט, ואף מסרו שיעור ראשון לדוגמה אל מול המצלמה, התכנסו כ-150 מגידי שיעורים שעברו את תהליך הסינון הראשוני, לכנסי הכנה והדרכה בזמן שב'אחינו' ו'קול הלשון' משלימים את ההיערכות לקראת השקת הפרויקט בפועל.

במסגרת הפרויקט מוצע לאברכים המעוניינים להתמקצע בהגשת שיעורים מצולמים, לקחת חלק בתוכנית יוצאת דופן

לזיכוי הרבים, במסגרתה יוקלטו בעז"ה אלפי שיעורים מצולמים, במגוון מקצועות התורה, ובשלל נושאים העוסקים בין היתר בקירוב לב בנים אל אביהם שבשמים.

לפרויקט נרשמו עד כה למעלה מ-300 מגידי שיעורים שאף הוזמנו כאמור למסירת שיעור ראשון אל מול המצלמה, לבחינה ראשונית של היכולות שלהם בתחום, ומידת התאמתם לפרויקט אותו מקדם ארגון 'אחינו' במלוא המרץ.

בכנסי ההדרכה שנערכו בירושלים ובבני ברק, קיבלו מגידי השיעורים הסבר מקיף על מהות הפרויקט ועל

המטרות אליהן שואפים ארגון 'אחינו' ו'קול הלשון' להגיע במסגרתו. הובהר להם כי השיעורים המצולמים יהפכו לנכסי צאן ברזל בעז"ה במערכת 'קול הלשון', ויעמדו במשך שנים רבות לזיכוי הרבים. במקביל תעשה מערכת 'אחינו' שימוש בשיעורים אלו בהתאם לצרכיה ולמטרותיה. בכנסים הוסבר על אופי הפעילות של המערכת, ועל הנחיצות הרבה בהעשרת מאגר השיעורים המצולמים שמכיל כבר כיום אלפי שיעורים, והניסיון בתחום מלמד כי לשיעורים אלו יש פוטנציאל גדול במיוחד לזיכוי הרבים.

שיעורים מידע עדכונים 24

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2613337

כיצד תנהג אם תעבור בדרך לכותל המערבי בפסח, בירושלים העתיקה, ליד מאפיה של ערבים ותריח פיתה חמה של גוי?

הנאה מריח, שיר ויופי של עבודה זרה. להריח חמץ בפסח מחנות של גוי. שמיעת לשון הרע. הליכה לחוף ים כשר • בעניין הנאות אסורות ללא כוונה

שלא יהנה מקול ומראה וריח של עבודה זרה. ומקורו מהש"ך (סי' קמ"ב ס"ק ל"ד).

והחפץ חיים (כלל ו' סעיף ה' סק"ד) נחלק עליו והוכיח מהסוגיא בפסחים, שהנאה הבאה לאדם מאליה ואינו מתכוון ליהנות - מותרת. וביאר דברי הש"ך, שכאשר הולך למקום כזה צריך שתהיה לו אפשרות לא ליהנות, ובזה נחשב שבא מאליו ואין הליכתו נחשבת פעולה ליהנות מעבודה זרה כיון שכשהולך, בידו שלא להנות. והקשה החפץ חיים לפי"ז, למה הגמ' אומרת שכשהנשים עומדות על הכביסה, חייב לעצום עיניו, עכ"פ כשיש לו דרך אחרת. הרי זו הנאה שבאה מאליה? ומבואר בגמ' בפסחים שמותר בזה. וכתב החפץ חיים שחכמינו החמירו בעריות יותר, פן יתגבר עליו יצרו ויבוא ח"ו להרהר ע"י ראייתו.

להריח פת חמה בפסח בדרך לכותל המערבי

כל זה נוגע למעשה בהלכות פסח, אם עובר ליד מאפיה של ערבים, בירושלים העתיקה בדרך לכותל המערבי, ומריח פת חמה של גוי, (שהרי גם חמץ של גוי אסור בהנאה בפסח), ועי' באור הלכה ריש סימן תמ"ג, שאוסר להריח פת חמה של גוי, א"כ להחכמת אדם שיצטרך לסתום נחיריו שלא יריח חמץ, ולשיטת החפץ חיים הולך כדרכו ובלבד שלא יתכוון להריח.

שמיעת לשון הרע כשאינו מתכוון

עוד כתב החפץ חיים שם להקל בדין שמיעת לשון הרע, כשיושב בחבורת אנשים והתחילו לדבר לשה"ר ואינו רוצה בזה, וקשה לו לסתום אזניו מפני שילעגו עליו, מותר להמשיך ללכת בתנאי שאינו רוצה לשמוע, ומקבל על עצמו שלא להאמין לדבריהם ע"ש עוד פרטי דינים.

עתה נסכם פרטי הדינים:

- הליכה לחוף ים - אסור ללכת לחוף ים, כאשר יש בדרך מראות לא טהורות, גם כשאין חוף אחר כשר, אין היתר לצורך טיול, כפי שכתב האגרות משה.
- השגחה על אפיית מצות בעובדות נשים - תתבצע ע"י אישה, כיון שאיש אינו יכול להסתכל בנשים בשעת לישה.
- הנאה מע"ז - הנאה מריח, שיר ויופי של עבודה זרה, דעת החכמת אדם שמחויב לסתום אזניו ונחיריו, ולעצום עיניו שלא ינהג, ודעת החפץ חיים שאם אינו מתכוון - מותר גם כשאינו עצום עיניו.
- להריח חמץ בפסח - העובר ליד מאפיה בפסח, תלוי במחלוקת החכמת אדם והחפץ חיים אם צריך לסתום נחיריו.
- שמיעת לשון הרע - כשמשיחים לאחר שנתיישב במקום - מן הדין מותר לו להשאר ובלבד שלא יאמין ולא יתכוון לשמוע.

מובא במסכת בבא בתרא דף נז: "ועוצם עיניו מראות ברע אמר רבי חייא בר אבא זה שאין מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה". ומבאר הגמרא שאם יש לו דרך אחרת לעבור בה במקום שאין נשים, ועובר במקום שהנשים מכבסות על שפת הנהר - הרי הוא רשע. ואם אין לו דרך אחרת, הרי הוא אנוס. א"כ על מי נאמר שיש מעלה שעוצם עיניו? ומפרשת הגמרא שהכוונה למי שעובר בחוף הנהר כשאין לו אפשרות אחרת. ודוחק את עצמו לעצום עיניו ולהטות עיניו לכיוון אחר.

ופי' רשב"ם שאם יש לו דרך אחרת - נקרא רשע, גם כשעובר בעצימת עיניים כאן, שצריך להרחיק מן הכיעור. וכשאין דרך אחרת, אף אם אינו עצום עיניו, ועל כרחו מסתכל דרך הליכתו - אין לו איסור, כיון שהוא אנוס ואינו מתכוון. אכן הרמ"ה פי' דכשיש דרך אחרת נקרא רשע, כיון שמסתכל ורואה את הנשים ואינו עצום עיניו. וכשאין דרך אחרת - אנוס הוא שאינו יכול ללכת בעצימת עיניים שלא ישל בשפת הנהר, ותירצה הגמ' שיש לו לאנוס עצמו ולסכן את עצמו כדי שלא להסתכל בנשים.

ללכת לחוף ים כשר

האגרות משה (חלק אה"ע א' סי' נ"ו) כתב, דכשאין דרך אחרת, שהתירו ללכת שם מיידי כשיש לו צורך כגון לפרנסתו, אבל ההולך רק לטייל - אסור לו, שמא יבוא לידי הרהור. לפי"ז, יש לאסור ללכת לחוף ים, כאשר יש שם מראות אסורות, או כשיש בדרך אל הים מראות לא טהורות השם ישמרנו. וע"ש שהאריך בזה. ובאמת, שהדבר סכנה רוחנית ממש. שאם בגמ' דברו כשמגלים קצת מהיד והרגל, כאשר מגלים מקומות הצנועים יותר - ודאי כל בר דעת יחוש לנפשו שלא יטמא בהם. ואין להכנס לדון אם יש חוף כשר אחר או אם הוא רחוק. שאיזהו שוטה יאבד כל מעלתו בעבור הנאת שעה אחת.

השגחה במאפיית מצות

כמו כן יש להוסיף, כאשר מהדרים באפיית מצות והולכים להשגיח במאפיית מצות "חבורה" ויש נשים שמרדדות את הבצק משלב שאחר הלישה, עד שמוכנות לאפייה. וכפי המבואר בשו"ע חו"מ סי' שצ"ג ס"ג אין דרך גברים להיות במקום שנשים לשות. ואי אפשר להשגיח על הנשים בשעה שמרדדות שלא יהו את העיסות ויסקלו את הפרורים ששהו. לכן ראוי למנות אשת אחד מבני החבורה שתשגיח במקום הנשים.

הנאה הבאה מאליה מעבודה זרה

החכמת אדם (כלל פ"ד סט"ז) כתב, שהעובר במקום שיש שירים של עבודה זרה צריך לאטום אזניו ולעצום עיניו ולסתום נחיריו,

בחר לך

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 594 ש"ח	מתנה בשווי 533 ש"ח	מתנה בשווי 514 ש"ח	מתנה בשווי 508 ש"ח	מתנה בשווי 320 ש"ח
<p>בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 450 ש"ח</p> <p>מקבלים: 'חמשה חומשי תורה' בנכח אחד 'דרשו' גביע יוקרתי מןקסף כף הגשה לעונה מןקסף סכין לחלות מןקסף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p>	<p>בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 414 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר 'חמשה חומשי תורה' בנכח אחד 'דרשו' הספר החדש 'מועד לדוד' כף הגשה לעונה מןקסף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p>	<p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר ספר 'חפץ חיים' 'דרש דוד מועדים' 2 כרכים סכין לחלות מןקסף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p>	<p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר ספר 'חפץ חיים' הספר החדש 'מועד לדוד' סכין לחלות מןקסף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p>	<p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים סה"כ 240 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר בהוצאת 'דרשו' כרטיס להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p>
מתנה בשווי 594 ש"ח	מתנה בשווי 533 ש"ח	מתנה בשווי 514 ש"ח	מתנה בשווי 508 ש"ח	מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

מתנה

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך:
 1.700 ש"ח. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה.
הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.

מתנה בשווי 1,702 ש"ח
10

בתרומה ע"ס 46 ש"ח לחודש 24X חודשים
 סה"כ 1.104 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בנרך אחד 'דרשו'
 ספר 'חפץ חיים'
 'דרש דוד' על התורה 5 כרכים
 קערת ליל הסדר מנאקף בשילוב עץ
 נביע יוקרתי מנאקף
 כף הגשה לעוגה מנאקף
 15 כרטיסים להגילה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.702 ש"ח

מתנה בשווי 1,207 ש"ח
9

בתרומה ע"ס 40 ש"ח לחודש 20X חודשים
 סה"כ 800 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בנרך אחד 'דרשו'
 ספר 'חפץ חיים'
 'דרש דוד' על התורה 5 כרכים
 קערת ליל הסדר מנאקף בשילוב עץ
 10 כרטיסים להגילה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.207 ש"ח

מתנה בשווי 1,182 ש"ח
8

בתרומה ע"ס 39 ש"ח לחודש 20X חודשים
 סה"כ 780 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בנרך אחד 'דרשו'
 ספר 'חפץ חיים'
 ספר 'דרש דוד מועדים'-פסח
 קערת ליל הסדר מנאקף בשילוב עץ
 10 כרטיסים להגילה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.182 ש"ח

מתנה בשווי 1,052 ש"ח
7

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
 סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בנרך אחד 'דרשו'
 ספר 'חפץ חיים'
 הספר החדש 'מועד לדוד'
 נביע יוקרתי מנאקף
 כף הגשה לעוגה מנאקף
 סכין לחלות מנאקף
 7 כרטיסים להגילה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח
6

בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים
 סה"כ 486 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר
 נביע יוקרתי מנאקף
 4 כרטיסים להגילה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

הרה"ג אליהו חיים פנחסי שליט"א
מחבר הספר "הכשרות למעשה"

הכשרת שיש וכיורים לפסח

שיש

הדין - צריך להכשיר את השיש במטבח לצורך השימוש בו בפסח.

הטעם - לפעמים נשפכים מן הקדירות תבשילים רותחים של חמץ על השיש. ועוד, אפשר שהניחו במשך השנה על השיש פשטידה או שניצל של חמץ שהיה חם כשיעור יד סולדת בלי הפסק של מפה.

ועוד, שמא הניחו על השיש קדירה חמה של חמץ לאחר שהורידו מהאש, ובאופן זה אם היה בין הקדירה לשיש רוטב או שאר לחלוחית - הרי הוא מעביר בליעות מהקדירה לשיש.

אופן ההכשרה - מעיקר הדין צריכים לכאורה, להכשיר את השיש על ידי אבן מלובן ועירווי מכלי ראשון. [דהיינו מלבנים אבן או מתכת עד שיהיה חום שיש בו כח להרתח מים, ואח"כ מערים מים על השיש מהכלי שבו הרתחו המים, ותוך כדי העירווי מעבירים את האבן המלובן על כל השיש, כדי שיהיו המים הנשפכים על השיש רותחים כשיעור רתיחתו בכלי ראשון].

ואף לאחר ההגעה, דעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, שראוי להניח על השיש דבר המפסיק לצורך השימוש בו, מחשש שמא נשאר עליו חמץ דבוק.

כאשר מכשירים את השיש, יש לנקות היטב בכל מקום, בפינות, בחורין ובסדקין, כי אין הגעה מועלת לחמץ בעין. ויש להיזהר 24 שעות קודם ההכשרה שלא להניח דבר חמץ חם. ולדעת בני ספרד יש להקל.

יש המקפידים שלא להניח בפסח קדירות חמות או מאכלים חמים על השיש, אף שהכשירו את השיש לפסח.

כיורים

כיורי נירוסטה - דינם ככלי מתכות - שמועיל להם הגעלה. ומעיקר הדין, כאשר מכשירו ע"י עירווי מכלי ראשון די בכך. אולם נהגו ליתן עליו קערה מיוחדת לפסח. ובני ספרד לא נוהגים כן.

כיורי חרסינה - מאחר והכיורים המצויים בבתים עשויים בדרך כלל מחרסינה, שדינה ככלי חרס, שלא מועיל להם הגעלה כמבואר בשו"ע (או"ח סימן תנא ס"א), נהגו לשים בתוכם קערה מיוחדת לפסח. ובני ספרד נוהגים להכשיר את הכיור על ידי הגעלה ברותחים וניקוי יסודי, היות והשימוש הכיור עם סבון שהוא נותן טעם לפגם. ועוד, דאזלינן בתר רוב שימושו כדעת השו"ע לכן מקילין בדבר.

לקראת שבת מלכתא

ניתן להשיג את העלון 'לקראת שבת' בגירסה המודפסת, במוקדים ברחבי הארץ כדלהלן:

ירושלים

- גל פז' - רח' מלכי ישראל 5 גאולה.
- ישיבת מיר בבנין המרכזי - רח' בית ישראל 3.
- ספרי 'אור החיים' סנטר - רח' חבקוק 2 מא"ש.
- פיצוחי כהן - רח' חזון איש 28 רמת שלמה.
- משרד 'דרשו' - רח' הקבלן 45 הר נוף.

בני ברק

- גל פז' רח' רבי עקיבא 88.
- היימיש סלולר במרכז ב"ב:

 - רח' חזו"א 23.
 - רח' ירושלים 22.
 - רח' עזרא 32.

- ספרי 'אור החיים' - רח' נחמיה 28.
- פוטו ציון - רח' רבי עקיבא 144.

בית שמש

- ספרי 'אור החיים' - רח' נחל ניצנים 3.
- ישיבת "תורת חיים" - רח' אור שמש 17.

ביתר

- ביהמ"ד קארלין - רח' פחד יצחק 5 גבעה B.
- שטיבלאך אלאמין - רח' נדבורנא

קרית ספר

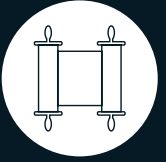
- מקווה אבני נור - רח' אבני נור 18.
- ישיבת 'אחינו' לצעירים - רח' נודע ביהודה 40.
- חנות 'הכל בו לשבת' - רח' מסילת יוסף 7.
- רח' שערי תשובה 4 (ישיבה).

אלעד

- ישיבת הר"ן - רח' יהודה הנשיא 9.
- ביהכנ"ס מאור שרגא - רח' אבן גבירול 24.

סיכום שבועי בדרך היומית בהלכה

מרק עם אטריות - האם צריך לברך ברכה נוספת מלבד 'מזונות'? מה הקשר בין טמפרטורת המאכל לברכה? בָּרַךְ על מרק ונשפך - האם יצטרך לברך לפני אכילת מרק נוסף?

ברכת המרק

- במרק ירקות - ברכת הירקות פוטרת את המרק. ואם הוציאו את הירקות מהמרק - אם טעם הירקות ניכר במרק - ברכתו 'האדמה'; ואם אין טעמם ניכר - ברכתו 'שהכל'.
- מרק ירקות שהתבשל עם בשר - ברכתו 'שהכל', כיון שטעם הבשר שבמרק הוא העיקרי, והירקות עצמם אינם טפלים למרק, כיון שבאים לשם אכילה ושובע, ויש לברך עליהם 'האדמה' בנפרד.
- מרק שהניחו בתוכו 'מיני מזונות', דהיינו אטריות, שקדי מרק, או כופתאות - מברך עליהם 'מזונות' ואינו מברך על המרק.

טעות וספק בברכה

- מי שברך 'האדמה' על פרי העץ, יצא ידי חובה, כיון שהעץ גם הוא צומח מהאדמה, והברכה אָמַת. אבל אם בָּרַךְ 'העץ' על פרי האדמה, לא יצא ידי חובתו.
- לאור האמור, פרי שיש ספק אם ברכתו 'העץ' או 'האדמה' - לכתחילה ראוי לאוכלו בתוך סעודת פת; ובדיעבד, יש לברך עליו 'האדמה', כיון שבכך יוצא ידי חובה גם אילו הוצרך לברך 'העץ'.
- כלל אמרו חכמינו בברכות המאכלים: "על הכל אם אמר 'שהכל' יצא"; ואף על לחם ויין, שהם חשובים ונקבעה להם ברכה מיוחדת; אך כמובן שאסור לנהוג כן לכתחילה.

'הפסק' בין ברכה לאכילה

- בכל ברכה שמברכים לפני קיום מצוה או הנאה - דהיינו אכילה, שתייה וריח - אסור להשתהות בשתיקה, או לעבור מחדר לחדר, וכל שכן להפסיק בדיבור, בין הברכה לדבר שמברכים עליו.
- אין לברך על מאכל או משקה חמים מאד, או קרים מאד, כיון שעשוי להשתהות לאחר הברכה עד שיוכל לטעום מהם. וכן באכילת פרי עם קליפה, יש להסיר את הקליפה לפני הברכה.
- מי שברך 'שהכל' על שני מאכלים שהאחד ברכתו 'שהכל' והשני ברכה אחרת - אם התכוון לברך על שניהם, יצא ידי חובה, אך ראוי להמנע מאכילת המאכל השני עד שישוב ויתחייב בברכה ראשונה.

ברכה על מאכל נוסף

- לכתחילה צריך שתהא דעתו של אדם בשעת ברכה על כל מאכל שרוצה לפטור בברכתו. ובדיעבד, אם בָּרַךְ על מאכל ואכלו, וחפץ לאכול מאכל נוסף היתה לראשון - אינו צריך לברך שנית.
- מי שברך על מאכל, וחפץ לשתות משקה - אם בשעה שברך על המאכל היה בדעתו לשתות, אינו צריך לברך. ואם המשקה היה מונח לפניו בשעת הברכה - נחשב הדבר שהיה בדעתו לשתות.
- בכל ברכה לפני קיום מצוה או הנאה - צריך להחזיק בידו את הדבר שמברך עליו, הן משום שכך נאמרת הברכה בכוונה ראויה יותר, והן כדי שלא להשתהות בין הברכה לקיום המצוה או להנאה.
- מי שברך על מאכל ונפל מידו, ונשפך או התלכלך במידה שלא ניתן אפילו לטעום ממנו, אם היה מונח לפניו מאכל אחר שברכתו שווה למאכל זה - יאכלנו, ואינו צריך לברך שנית.
- מי שברך על מאכל ואכלו, וחפץ לאכול מאכל נוסף החשוב יותר מהמאכל הראשון, כגון שאכל תפוח וחפץ לאכול לאחריו ענבים, שהם משבעת המינים וחשובים יותר - צריך לברך שנית.
- לאחר אכילת כל מאכל, מלבד תבשילים ומאפים ממיני דגן ופירות משבעת המינים, וכן לאחר שתיית כל משקה מלבד יין - מברכים 'בורא נפשות'. והמנהג שלא לחתום ברכה זו בְּשֵׁם.

האם מותר להתנגב בשבת במגבת שאינה נקיה?

והאם מותר לגרוף מים שנשפכו על המפה?

הרב משה גרין

המשרה בגד במים או מערה מים על בגד בשבת -, חייב חטאת, משום שהמים מנקים את הבגד והרי זה בכלל מלאכת 'מלְבָן'; שהיא מלאכת הכיבוס. איסור זה אמור אף באופן שאין כוונת האדם לנקות את הבגד, כיון שבפועל הבגד מתנקה.

ויש מהראשונים שכתבו כי איסור זה אינו אמור אלא בבגד שיש עליו לכלוך ממשי, המוסר מהבגד על ידי שרייתו במים, אבל בגד נקי, כלומר, שאין עליו לכלוך ממשי, אף אם אינו נקי לחלוטין, מחמת שכבר השתמשו בו מספר פעמים לאחר הכביסה - מותר להשרותו במים, כיון שלנקיונו של בגד זה נדרשת כביסה של ממש, עם שפשוף הבגד וסחיטתו. ויש חולקים. ולהלכה יש להחמיר ולא להשרות במים אף בגד נקי.

והמרטיב בגד במים בצורה שאינה דרך ניקוי וכיבוס, אלא 'דרך לכלוך' או כעין דרך לכלוך - אין בכך איסור. ולכן מותר לנגב את ידיו וגופו במגבת, או לנגב מים שעל הרצפה בעזרת בגד, וכן להכנס לתוך מים כשהוא לבוש בבגדיו. וכן בגד שקשורה על פיו פיסת

בד (כפי שיש הנוהגים בימות הפסח), מותר לפותחו בשבת, הגם שהבד נרטב מיד. וכן אם נשפכו מים על גבי מפת השולחן ורוצה לגוררם בסכין על מנת להסירם מהשולחן, רשאי לעשות כן בשעת הצורך, הגם שבהעברת המים על גבי המפה היא נרטבת מחמתם. וכל היתר שהוא, אמור רק באופן שאין כוונתו של האדם לנקות את הבגד על ידי הרטבתו במים, אבל באופן שכוונתו לנקות - אסור בכל צורה שהיא ולכל הדעות. ובכל מקרה, יש להזהר בעת הרטבת הבגד שלא להכשל מאיסור סחיטה.

ויש שכתבו עוד, כי אף הרטבת הבגד בדרך לכלוך אינה מותרת אלא בבגד נקי, אבל בגד מלוכלך אסור להרטיבו גם בדרך לכלוך, ואף כאשר אין כוונתו לנקותו. ויתרה מזו - לדעת השולחן ערוך - ראוי לכתחילה להמנע מלהרטיב כל בגד ובכל אופן שהוא, דהיינו אף בגד נקי בדרך לכלוך, אך לדעת הרמ"א אין צורך להחמיר בכך. [שו"ע שב, ט-י, משנ"ב לט, מו, מח רנא, וביה"ל ד"ה דלא; ארחות שבת יג, כט-לה]

האם עובר על איסור סוחט באכילת אשכולית עם סוכר בכפית? ומה הדין באכילת מלון עם כפית?

על כך ועוד בפרק רביעי מההלכות סוחט, ובו דיני סוחט באכילת פירות

הרב יצחק פוליטנסקי

אכילת אשכולית בכפית

אשכולית החצויה לרוחבה, ורוצה לאוכלה עם כפית (כגון כששופך

סוכר מעל), יש שפסקו להתיר אכילה זו ובלבד שלא יתכוון לסחוט את המיץ בכפית כדי לשתותו, ויש שפסקו לאסור.

לדעת הגרש"ז אוירבך והגרי"ש אלישיב זצ"ל הדבר מותר, ואין בו איסור סוחט מ- ב' טעמים:

א. כיון שתוך כדי פעולת אכילתו נסחט הפרי בלא

שהתכוון לכך, והנוזלים לא יוצאים מהפרי אלא נשארים בתוכו ונאכלים יחד עם הפרי עצמו, ולא גרע ממשקה הבא לאוכל שמותר.

ב. כיון שסחיטת אשכולית אינה אסורה אלא מדרבנן, והסחיטה אף נעשית כלאחר יד, א"כ הרי זה פסיק רישא בתרי דרבנן ובמקום שאינו מתכוון לכך התירו תרי דרבנן.

מאידיך לדעת הגר"נ קרליץ שליט"א ועוד, עובר בכך על איסור סוחט כיון שזה פסיק רישא שיסחט המיץ תוך כדי אכילה ונוח לו בכך שיוצא המיץ ומעוניין באכילתו, ולכן הדבר אסור.

אכילת מלון בכפית

בשונה מהאשכולית, כאשר אוכל מלון עם כפית הדבר מותר גם אם יוצא ממנו נוזלים תוך כדי אכילתו, כיון שאינו עומד לסחיטה.

כמו"כ אין כמובן איסור סוחט באכילת פרוסת אבטיח וכדו' כשמחזיקו בידו, גם אם יוצא ממנו מיץ על ידי אכילתו.

(התקציר הובא מספרים ומקורות שונים, אך אין לפסוק ממנו הלכה למעשה ללא עיון במקורות)

